

Agencija za rad i zapošljavanje
Bosne i Hercegovine

BILTEN

Broj 2.

Decembar 2006.

IZDAVAČ: Agencija za rad i zapošljavanje
Bosne i Hercegovine,
Đoke Mazalića broj 3,
71000 Sarajevo,
Bosna i Hercegovina,
Telefon: (+ 387 33) 208-252,
Fax: (+ 387 33) 209-475,
E-mail: agenrzbh@bih.net.ba, agenrzbh@agenrzbh.gov.ba
Web: www.agenrzbh.gov.ba

ZA IZDAVAČA: Huso Sarić, dipl. ecc, direktor

REDAKCIONI ODBOR: Siniša Veselinović,
Alma Spahi,
Olivera Vujičić,
Samir Zuko,
Sanela Zeljković,
Zorica Babić,
Merima Planinčić,
Edis Bašić.

PREVOD: Merima Planinčić

KOMPJUTERSKA I
GRAFIČKA OBRADA: Siniša Veselinović,
Samir Zuko,
Edis Bašić.

REDAKTURA I
LEKTORISANJE: Zorica Babić,
Olivera Vujičić,
Sanela Zeljković.

ŠTAMPA: GRAFIČAR PROMET
d.o.o. Sarajevo

TIRAŽ: 150 primjeraka

Publikovanje i umnožavanje u obrazovne i nekomercijalne svrhe je dozvoljeno, uz saglasnost izdavača.
Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka navedu izvor.

Za sve informacije u vezi sa ovom publikacijom kontaktirati sa Grupom za domaće tržište rada Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, tel. (+387 33) 208-252.

SADRŽAJ

<i>Uvod</i>	4
<i>Pregled registrirane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u 2006. godini</i>	5
<i>Stanje tržišta rada u Bosni i Hercegovini</i>	7
<i>Aktivnosti Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine</i>	11
<i>Ispitivanje tržišta rada u Federaciji BiH</i>	31
<i>Iskustva iz oblasti zapošljavanja stranaca</i>	37
<i>Anketa o radnoj snazi</i>	41
<i>Statistički pregled</i>	43
<i>Tabela 1. Pregled registrirane zaposlenosti – BiH / entiteti</i>	44
<i>Tabela 2. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih lica sa 31.12.2006. godine – BiH / entiteti</i>	46
<i>Tabela 3. Struktura registrirane nezaposlenosti po stepenu obrazovanja – BiH / entiteti</i>	47
<i>Tabela 4. Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih u Bosni i Hercegovini Korisnici novčane naknade – BiH / entiteti</i>	48
<i>Tabela 5. Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih u Bosni i Hercegovini Korisnici zdravstvenog osiguranja – BiH / entiteti</i>	49
<i>Izvori podataka i metodološka objašnjenja</i>	50

UVOD

Poštovani čitaoci i korisnici,

Trudom i zaslugom Redakcionog odbora i svih zaposlenih u Agenciji za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, pripremljen je i drugi broj Biltena. Uslovljenost raspoloživim budžetskim sredstvima ograničila je izdavanje Biltena Agencije na jedan broj godišnje. Zato smo se potrudili da sadržaj Biltena bude što raznovrsniji i ujedno smo pokušali da prikazemo aktuelna dešavanja na tržištu rada u Bosni i Hercegovini i entitetima.

Članovi Redakcionog odbora pripremili su sažeti prilog o aktivnostima koje je Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine realizovala u 2006. godini. Sa ponosom ističemo da je u ostvarivanju ovih aktivnosti Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine uspostavila partnerski odnos sa svim relevantnim domaćim i stranim institucijama u oblasti rada i zapošljavanja.

U 2006. godini potpisan je i Protokol o međusobnoj saradnji između Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije, što predstavlja nastavak dobre saradnje između ove dvije institucije

Zahvaljujući dobroj saradnji sa predstavnicima Federalnog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, u ovom broju objavljujemo njihove priloge o provedenom istraživanju tržišta rada i zakonskim osnovama, uslovima i načinu zapošljavanja stranih državljana.

U 2006. godini je prvi put u Bosni i Hercegovini provedena Anketa o radnoj snazi, koju su zajednički proveli Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku i Republički zavod za statistiku Republike Srpske. Ovo je značajna činjenica zbog toga što su rezultati koji su dobijeni o zaposlenosti i nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini i entitetima metodološki uporedivi sa drugim zemljama.

U ovom broju Biltena su izloženi i najnoviji statistički pokazatelji o zaposlenosti i nezaposlenosti na tržištu rada Bosne i Hercegovine i entiteta.

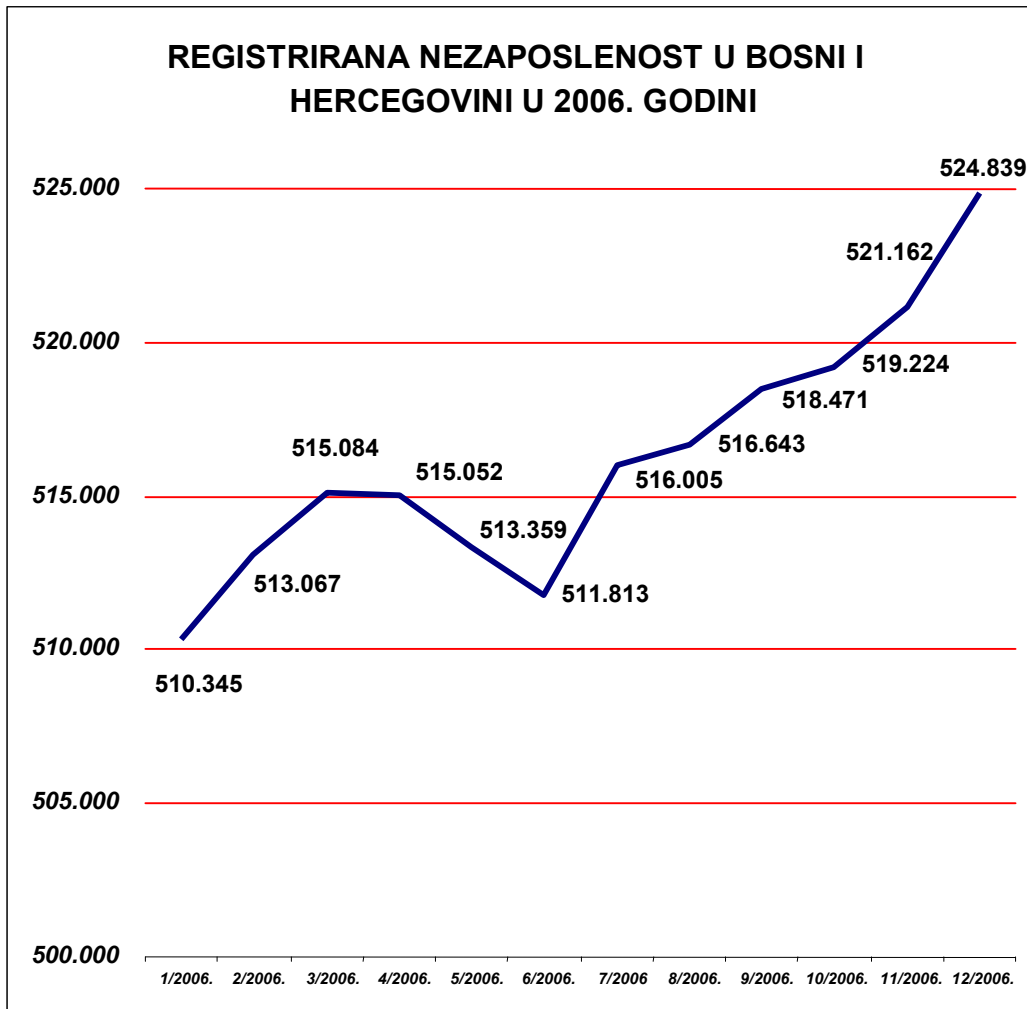
Koristimo priliku da se zahvalimo svim institucijama i pojedincima koji su na razne načine izrazili svoje zadovoljstvo kvalitetom Prvog broja i ujedno se nadamo da će i ovo izdanje naići na jednako dobar prijem kod čitalaca. Trudili smo se da napravimo glasilo koje će koristiti svim zainteresovanim u njihovom poslu, i ujedno poslužiti kao kratak prikaz stanja i kretanja na tržištu rada Bosne i Hercegovine u protekloj godini.

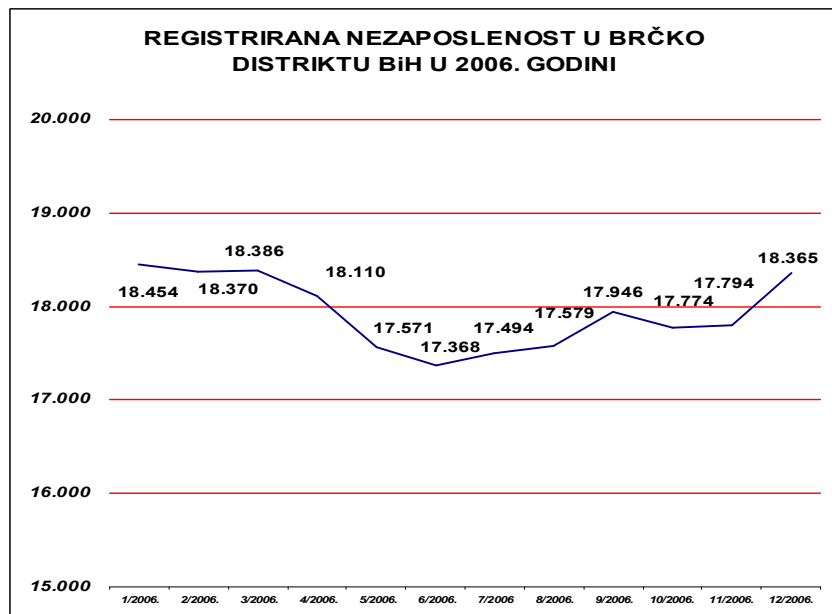
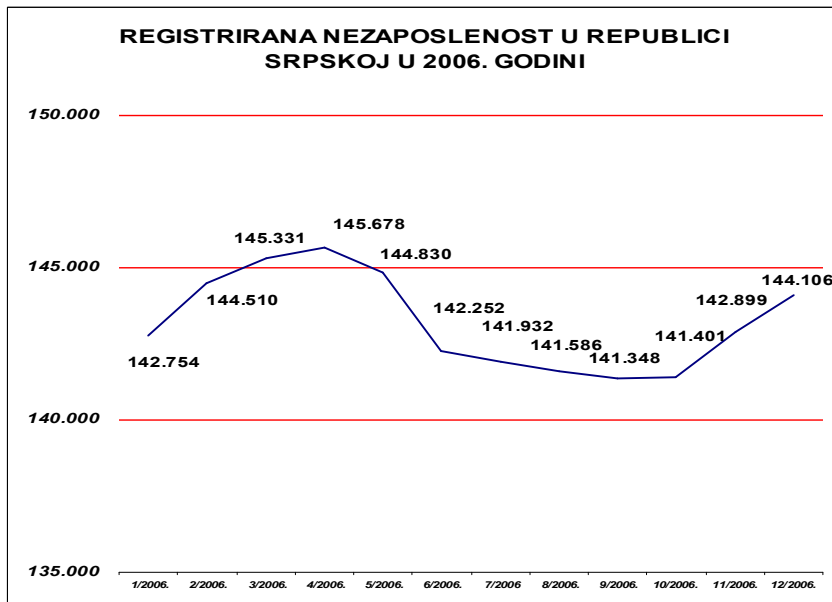
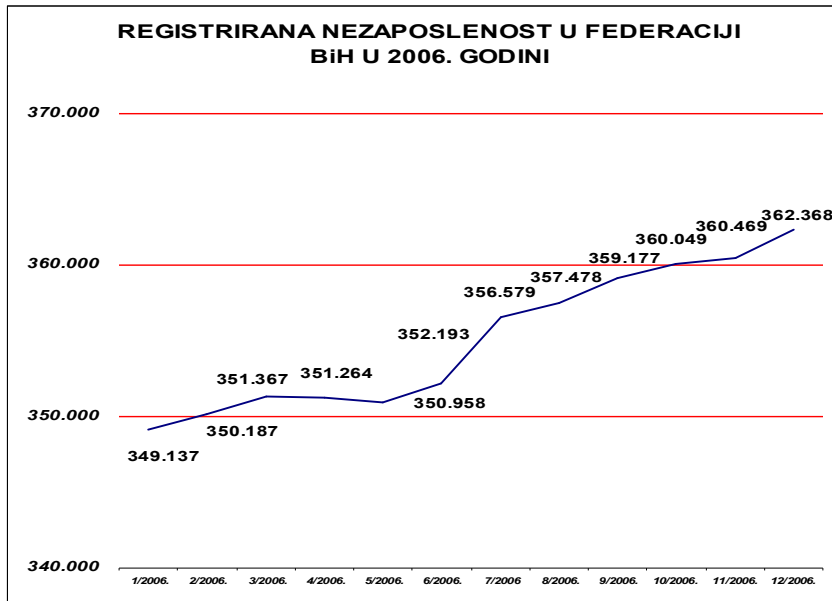
Na kraju, želimo da vam 2007. godina donese sreću, mir, zdravlje i nove radne uspjehe.

S poštovanjem,

Redakcioni odbor

PREGLED REGISTRIRANE NEZAPOSLENOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI, ENTITETIMA I BRČKO DISTRIKTU BiH U 2006. GODINI

PREGLED STANJA TRŽIŠTA RADA U BOSNI I HERCEGOVINI

Pripremio: Huso Sarić, direktor Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine

Trenutno stanje zaposlenosti, a naročito nezaposlenosti, je i uzrok i posljedica cjelokupnog društveno-ekonomskog stanja u Bosni i Hercegovini. Broj nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini dostiže dramatične razmjere, pa se problem nezaposlenosti stoga smatra jednim od najtežih problema društva u cjelini. Problem tržišta rada u Bosni i Hercegovini još je više izražen u odnosu na ostale zemlje u tranziciji iz razloga rascjepkanog i fragmentiranog tržišta koje je posljedica ustavnog uređenja države, te nepostojanja zakona iz ove oblasti na nivou države.

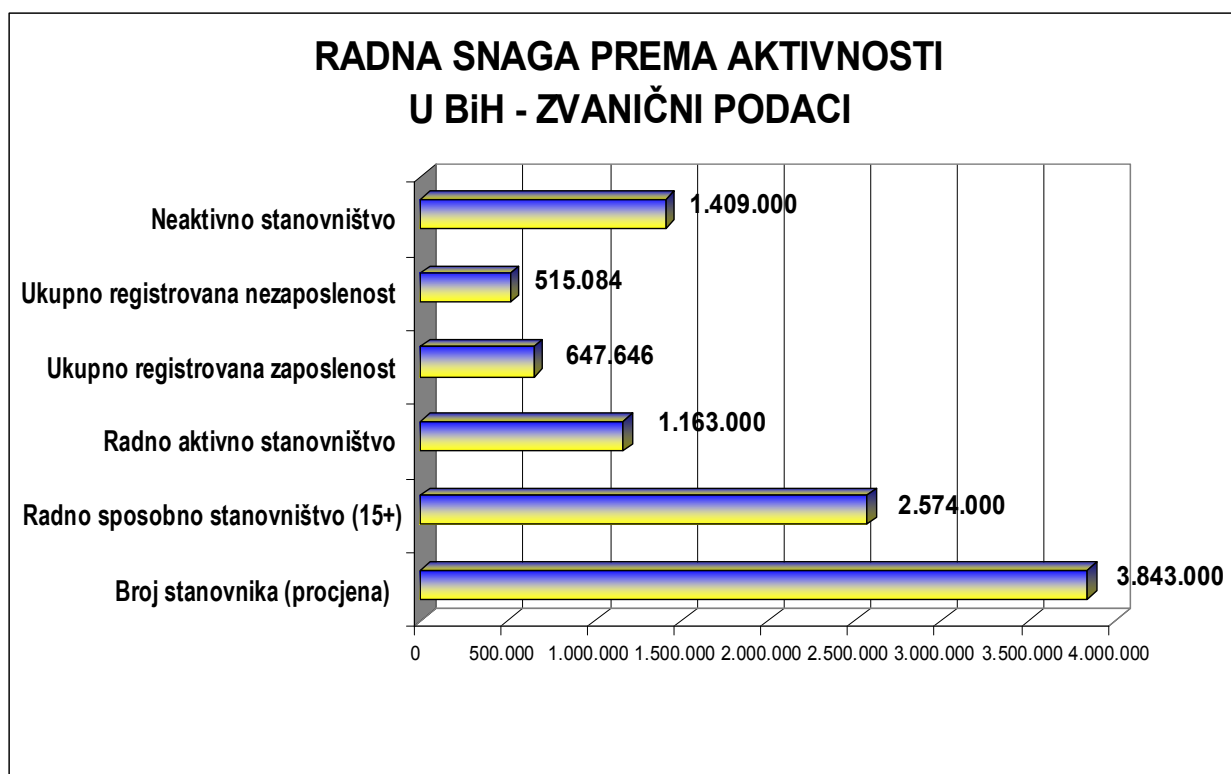
Neka od osnovnih obilježja tržišta rada u Bosni i Hercegovini su:

- ✓ radno zakonodavstvo je u nadležnosti entiteta (Federacija BiH, Republika Srpska) i Brčko Distrikta BiH i usklađeno je sa konvencijama MOR-a;
- ✓ u formalnom sektoru je zaposlena radna snaga sa dugogodišnjim radnim iskustvom, dok je mlađim radnicima otežan pristup poslovima u istom sektoru;
- ✓ stvarna nezaposlenost je mnogo manja od evidentirane nezaposlenosti;
- ✓ „crno” tržište rada je prisutno u značajnom obimu;
- ✓ učešće žena u radnoj snazi je među najnižim u regiji, ali razlika u plaćama između muškaraca i žena nije velika;
- ✓ otvaranje radnih mjesta i preraspodjela poslova je mala, kao i mobilnost i fleksibilnost radne snage;
- ✓ evidentni su veliki porezi i otežan pristup kreditima, što uz administrativne barijere, usporava razvoj preduzetništva;
- ✓ većina firmi ne prijavljuje puni iznos plaća zaposlenih zbog visokih stopa doprinosa na plaće;
- ✓ privatni sektor je puno dinamičniji u pogledu otvaranja novih radnih mjesta.

Prema zvaničnim podacima Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Federalnog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH, zaključno sa 31.12.2006. godine u Bosni i Hercegovini je registrirano 524.839 nezaposlenih lica. Registrirana stopa nezaposlenosti na nivou BiH zaključno sa 30.09.2006. godine je **44,2%***.

* Podaci o zaposlenosti na nivou BiH mogu se godišnje pratiti samo u martu i septembru.

U javnosti se pominju različite stope nezaposlenosti na nivou Bosne i Hercegovine, što je direktna posljedica neusklađenosti statistika i podataka koji se koriste. Osim zvanične statistike Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, koja je urađena na osnovu podataka Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Federalnog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH, i u skladu sa važećim zakonima, postoji i statistika Svjetske banke, koja u nekoliko svojih studija (baziranih na LSMS - Anketa mjerenja životnog standarda) navodi da bi stvarna stopa nezaposlenosti u BiH mogla iznositi oko **16,4%** (FBiH – **16,9%** , a RS **15,8%**). Prema rezultatima **Ankete o radnoj snazi** iz aprila 2006. godine, stopa nezaposlenosti u BiH iznosi **31,1%** (Federacija BiH – **32,4%** , Republika Srpska- **28,5%**, Brčko Distrikt BiH – **37,1%**).

Posmatrajući tržište rada Bosne i Hercegovine, primjećuju se neka osnovna ograničenja, kao što su:

- Politička nestabilnost i sporo provođenje ekonomskih reformi u Bosni i Hercegovini;
- Ogromna ratna razaranja, gubitak tržišta i stručna i tehnološka zaostalost radnika i preduzeća;
- Diskriminacija na tržištu rada;
- Neadekvatnost zakonskih funkcija zavoda za zapošljavanje;
- Nedostatak jedinstvene informacione evidencije na tržištu rada;
- Neujednačenost socijalnih davanja nezaposlenima po entitetima i Brčko Distriktu BiH;
- Rigidni sistem utvrđivanja plaća koji se ne oslanja na tržišne uslove poslovanja;
- Visoki porezi i doprinosi na plaće;
- Usporena ili neadekvatna privatizacija;
- Administrativne barijere za razvoj preduzetništva.

Institucionalni okvir u oblasti rada i zapošljavanja u Bosni i Hercegovini je veoma kompleksan. Na državnom nivou, osnovana je Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, a u skladu sa postojećim ustavnim rješenjima oblast rada i zapošljavanja je u nadležnosti entiteta. U Federaciji BiH postoji složeniji oblik organizacione strukture - Federalni zavod za zapošljavanje na nivou Federacije BiH i kantonalne službe za zapošljavanje. U Republici Srpskoj osnovan je Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, a u Brčko Distriktu BiH od 01.04.2004. godine zakonom je osnovan Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH.

Zajednička karakteristika službi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini je da je ukupan broj zaposlenih u službama za zapošljavanje u odnosu na broj evidentiranih nezaposlenih lica manji nego u zemljama članicama EU.

S obzirom da se Bosna i Hercegovina nalazi na početku procesa integracije u Evropsku uniju, kao i to da je sam politički odnos sa Evropskom unijom definisan putem Procesu stabilizacije i pridruživanja EU, potrebno je da Bosna i Hercegovina **donese odgovarajuće prioritetne mjere iz oblasti tržišta rada i socijalne politike, a koje će biti usklađene sa pravnom regulativom EU.**

U kontekstu novih izazova koji se očekuju na tržištu rada Bosne i Hercegovine, a u cilju unaprijeđenja tržišta rada i zapošljavanja, smanjenja nivoa siromaštva i bolje socijalne uključenosti najugroženijih kategorija stanovništva, neophodno je hitno preduzimanje slijedećih mjera:

- Jačanje jedinstvenog ekonomskog prostora,
- Podsticanje razvoja sektora malih i srednjih preduzeća, posebno tradicionalnih grana, kreiranjem povoljnog poslovnog okruženja putem iznalaženja sredstava za dodjelu kredita sa niskom kamatnom stopom i mikrokredita, kao i kroz stimulativnu poresku politiku, a sve u cilju kreiranja i otvaranja novih radnih mjesta,
- Reforma obrazovnog sistema s ciljem prilagođavanja sadašnjim i budućim potrebama tržišta rada u Bosni i Hercegovini,
- Unaprijeđenje sistema statističkih indikatora tako što će se koristiti međunarodna klasifikacija i metode,
- Smanjenje svih vidova diskriminacije na tržištu rada,
- Reforma u oblasti socijalne politike,
- Jačanje kadrovskih kapaciteta i modernizacija javnih institucija iz oblasti rada, zapošljavanja i socijalne sigurnosti,
- Bolje definisanje ciljnih grupa u svrhu preduzimanja mjera za stimulisanje zapošljavanja,
- Promoviranje programa kojima se pospešuje mobilnost radne snage na cijeloj teritoriji BiH,
- Uspostavljanje novog koncepta zdravstvenog osiguranja nezaposlenih lica.

Sagledavajući ukupnu ekonomsku situaciju u Bosni i Hercegovini koja je opterećena trenutnim ustavnim i političkim rješenjima, lako je zaključiti da oblast rada i zapošljavanja trpi najveće posljedice takvog stanja. Korjenite promjene u ovoj sferi zahtijevaju sveukupnu političku i društvenu volju i spremnost, što je do sada nažalost izostajalo. Međutim, nadati se je da je problem nezaposlenosti i sve posljedice koje ono za sobom vuče zaista došao u fokus domaće politike, da to nije bila samo kao puka predizborna parola.

Kada sam spomenuo jačanje kadrovskih kapaciteta i modernizaciju javnih institucija iz oblasti rada i zapošljavanja, mislio sam prvenstveno na jačanje njihove uloge i značaja u ovoj oblasti. Znamo svi da stepen zapošljavanja zavisi od potreba na tržištu rada i da direktno zavisi od poslodavaca. Međutim, kao posrednici u zapošljavanju, službe za zapošljavanje, zahvaljujući znanju i iskustvu, mogu znatno olakšati ovaj proces, kao i sam položaj nezaposlenih lica. Službe za zapošljavanje mogu, samo uz stalno osuvremenjavanje i modernizaciju rada, postati nezaobilazne institucije u posredovanju između onih koji traže posao i onih koji zapošljavaju. U tom smislu moramo ostvariti aktivnu saradnju sa preduzećima i poslodavcima, udruženjima poslodavaca, privrednim komorama, sindikatima i ostalim subjektima koji svojim radom mogu doprinijeti smanjenju stope nezaposlenosti. Stoga je jedan od prioriteta i stvaranje socijalnog trougla koji će pomoći rješavanju teške situacije na tržištu rada Bosne i Hercegovine.

Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine aktivno će učestvovati u iniciranju i provođenju svih zakona, mjera i propisa koji mogu doprinijeti unaprijeđenju stanja na tržištu rada naše države. U tome očekujemo punu saradnju svih institucija u oblasti rada, zapošljavanja i socijalne politike.

Uz strategiju i akcioni plan, uz saradnju svih domaćih institucija, ali i međunarodnih koje učestvuju u privrednom, društvenom i socijalnom životu naše zemlje, sigurno je da možemo uspjeti.

AKTIVNOSTI AGENCIJE ZA RAD I ZAPOŠLJAVANJE BOSNE I HERCEGOVINE U 2006. GODINI

Pripremili: Alma Spahi, šef Odsjeka za međunarodnu saradnju u oblasti rada i zapošljavanja
Zorica Babić, stručni savjetnik za međunarodnu saradnju
Samir Zuko, stručni savjetnik za praćenje stanja na domaćem tržištu rada
Sanela Zeljković, referent za saradnju sa inostranstvom i obradu podataka

BUKUREŠTANSKI PROCES

Ministri odgovorni za politike rada i zapošljavanja Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Moldavije, Rumunije, Srbije, Crne Gore i Republike Makedonije, a na poziv i inicijativu Vijeća Evrope, Međunarodne organizacije rada i Federalnog javnog zavoda za zapošljavanje Belgije, te pod pokroviteljstvom Inicijative za socijalnu koheziju u okviru Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, 31. oktobra 2003. godine potpisali su „Bukureštansku deklaraciju“ koja vodi uspješnoj saradnji u okviru Bukureštanskog procesa.

Pri tome su se pozvali na potrebu za povećanom saradnjom među članicama Pakta stabilnosti Jugoistočne Evrope u nastavku transformacije njihovih tržišta rada i socijalnih sistema, kombiniranim i koordiniranim aktivnostima svih međunarodnih organizacija aktivnih u regionu, maksimalnom upotrebom raspoloživih resursa i izbjegavanjem duplih napora, a uzimajući u obzir da je efektivno funkcioniranje svih tržišta rada osnov za ekonomski rast, pristup socijalnim pravima, pogotovo za ranjive grupe, i socijalnu koheziju, općenito.

U međuvremenu su potpisani i „Sofijski zaključci“ kojim su definisane daljnje aktivnosti zemalja učesnica Bukureštanskog procesa, i to:

- implementiranje preporuka iz pregleda politika zapošljavanja;
- daljnje unaprijeđenje nacionalnih politika zapošljavanja u cilju nastavljanja ekonomskog rasta, socijalne kohezije i regionalne stabilnosti;
- unaprijeđenje aktivnih i pasivnih politika tržišta rada, sa posebnim osvrtom na zapošljavanje osjetljivih grupa;
- promoviranje jednakosti spolova u državnim strategijama zapošljavanja uz korištenje specifičnih politika koje ciljaju na nejednakost spolova i jačanje gendera;
- težnja ka daljnjem napretku i efikasnosti u izvještavanju državnih servisa za zapošljavanje, crpeći iskustva iz regiona i najbolja iskustva zemalja članica EU.

U cilju realiziranja dogovorenog, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je, u saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje, Zavodom za zapošljavanje Republike Srpske i Zavodom za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH, izradila „Državni pregled o politikama zapošljavanja u Bosni i Hercegovini za 2005. godinu“ u kojem je na cjelovit način prikazana situacija na tržištu rada Bosne i Hercegovine i aktivnosti svih zavoda i službi za zapošljavanje u protekloj godini.

Izveštaj je završen u aprilu 2006. godine. Kao zvaničan dokument pod nazivom „Državni pregled o politikama zapošljavanja u Bosni i Hercegovini za 2005. godinu“ (engl. „State Review on Employment Policies in Bosnia and Herzegovina for 2005“) dostavljen je Vijeću Evrope, Paktu stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, Međunarodnoj organizaciji rada i Federalnom ministarstvu za rad i socijalni dijalog Kraljevine Belgije, jednom od najznačajnijih donatora u procesu.

U maju 2006. godine ministarstva i agencije nadležne za zapošljavanje zemalja učesnica Bukureštanskog procesa dobile su cirkularno pismo u kojem su obaviještene o novom rasporedu međusobnog nadgledanja politika zapošljavanja za 2005. godinu.

U novom rasporedu nadgledanja, po prvi put je za nadgledanje politika zapošljavanja zadužena i Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, što predstavlja priznanje razvoju ove institucije i njenoj spremnosti za daljnje reforme na tržištu rada Bosne i Hercegovine. U skladu s tim, predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine pristupili su pripremama za nadgledanje politika zapošljavanja Republike Hrvatske. Sama misija realizirana je u julu 2006. godine.

Na osnovu uvida u stanje na hrvatskom tržištu rada ostvarenog na licu mjesta, kao i sveobuhvatnih analiza, izrađen je „Izveštaj o nadgledanju politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj“ (engl. „Report on Peer-review of the National Employment Policy of the Republic of Croatia“) koji je dostavljen institucijama koje vode Bukureštanski proces.

Peti sastanak Stalnog visokog komiteta održan je u Skoplju, 04.-05.12.2006. godine. Tom prilikom je delegacija Bosne i Hercegovine prezentirala izvještaj o politici zapošljavanja u Hrvatskoj, koji je od strane direktorice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i predstavnika institucija koje upravljaju „Bukureštanskim procesom“ ocijenjen kao izuzetno dobar i kvalitetan, sa nizom značajnih podataka, indikatora i realnih preporuka.

Kao posebno priznanje naporima Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine da uspostavi saradnju među nacionalnim službama za zapošljavanje Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije, organizatori su direktora Agencije zamolili da prezentira izvještaj o rezultatima „Sarajevske inicijative“ i dosadašnjoj saradnji nacionalnih službi za zapošljavanje gore pomenutih zemalja.

Ono što je važno napomenuti je da će Vijeće Evrope i Međunarodna organizacija rada zajednički uraditi Izvještaj o politikama zapošljavanja u Bosni i Hercegovini za 2006. godinu, koji će biti prezentiran u jesen 2007. godine. Na taj način će ove važne institucije skrenuti pažnju na važnost rješavanja problema na tržištu rada Bosne i Hercegovine, i pokušati staviti ovu problematiku u fokus reforme cjelokupnog bosanskohercegovačkog društva.

PAKT STABILNOSTI ZA JUGOISTOČNU EVROPU

U okviru redovnih aktivnosti Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je i saradnja sa Paktom stabilnosti za Jugoistočnu Evropu. Važno je napomenuti da Pakt stabilnosti za Jugoistočnu Evropu kontinuirano organizira niz radionica sa jasno definiranim zadacima kao što je izrada takve strategije razvoja koja će stvoriti uslove za brže zapošljavanje i smanjenje visoke stope nezaposlenosti u zemljama regiona. U tom smislu naglašen je značaj razvoja malih i srednjih preduzeća kao jedne od mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta.

Delegacija Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine aktivno učestvuje na ovim sastancima i radionicama, pa je učestvovala i na regionalnom sastanku „Razvoj preduzetništva i povećanje zapošljavanja“ koji je održan u Istanbulu, 07.-08.02.2006. godine. Na ovom sastanku razmatrana je slijedeća tematika:

- a) Sheme podrške za razvoj preduzetništva, ciljevi, najbolje prakse i praktična iskustva;
- b) Finansijski instrumenti za podršku novim/malim preduzećima;
- c) Nefinansijski instrumenti za podršku novim /malim preduzećima;
- d) Podrška preduzetništvu kao načinu smanjenja negativnih efekata industrijskog restrukturiranja.

Na ovom sastanku, pored predstavnika Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Srbije, Makedonije, Bugarske, Rumunije, učestvovali su i predstavnici Generalnog direktorijuma Evropske Komisije za preduzetništvo i industriju, Svjetske banke, Evropske razvojne banke i Evropske konfederacije sindikata.

Predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine imali su aktivno učešće i predložili su da se pokrene inicijativa za osnivanje „Garantnog fonda zemalja zapadnog Balkana“ za pomoć u obezbjeđivanju kredita kod banaka za razvoj malih i srednjih preduzeća, što je naišlo na podršku učesnika ovog sastanka.

SVJETSKA ASOCIJACIJA DRŽAVNIH ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE - WAPES

SAVJETOVANJE-BRISEL

GENERALNA SKUPŠTINA I VII SVJETSKI KONGRES WAPES-a - KANADA

Kada govorimo o Svjetskoj asocijaciji nacionalnih službi za zapošljavanje (WAPES), želimo istaći da je Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine u Parizu 25.03.2005. godine na Upravnom odboru ove Asocijacije primljena u punopravno članstvo. O praktičnom značaju našeg učlanjenja u ovu značajnu asocijaciju ne treba posebno govoriti, dovoljno je samo istaći da smo ovim činom stekli pravo na slobodan pristup svim informacijama iz oblasti rada i zapošljavanja zemalja članica, kao i na tehničku pomoć koja nam je potrebna za harmoniziranje zakonske regulative iz oblasti rada i zapošljavanja Bosne i Hercegovine sa standardima i propisima EU.

Imajući u vidu činjenicu da Bosna i Hercegovina trenutno prolazi kroz proces pripreme za evropske integracije sa ciljem potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU, ovo članstvo time dobija još veći značaj.

Na poziv WAPES-a, delegacija Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je ove godine aktivno učestvovala u radu dvije konferencije.

Prva je održana u Briselu od 07.-09.03.2006. godine, sa ciljem jasnog definiranja buduće uloge nacionalnih službi za zapošljavanje u EU. S obzirom da nacionalne agencije vrše usluge od općeg interesa za državu, postavljeno je ključno pitanje koje je razmatrano tokom ovog dvodnevnog savjetovanja, a odnosi se na to koje usluge treba da vrše nacionalne agencije za rad i zapošljavanje, a koje treba da pruže privatne agencije. O ovom pitanju vodila se rasprava, posebno na osnovu direktive „Bolkestein“ koja razmatra da li je potrebno ili ne uključiti usluge od općeg interesa u obim implementacije ove direktive.

Predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine učestvovali su i u radu Svjetskog kongresa i Generalne skupštine WAPES-a, koji se već tradicionalno održavaju zajedno. Ova dva značajna događaja ove godine su održana u kanadskom gradu Quebecu, 14.-20.05.2006. Prisutni delegati su na Kongresu WAPES-a izabrali novog predsjednika i članove Upravnog odbora, a glavne teme koje je Generalna skupština razmatrala su, između ostalog:

- 1)Učinak javnih zavoda za zapošljavanje u 21. vijeku- trenutni izazovi i inovacije;
- 2)Međunarodni kontekst nacionalnih službi za zapošljavanje;
- 3)Trenutni izazovi i inovacije za javne zavode za zapošljavanje-regionalni kontekst;
- 4)Demografski trendovi i izazovi za nacionalne službe za zapošljavanje (PES);
- 5)Maksimiziranje zapošljavanja mladih;
- 6)Zadržavanje i reintegriranje iskusnih radnika na radnom mjestu;
- 7)Pitanja migracija;
- 8)Inovativni odgovori javnih zavoda za zapošljavanje na brze globalne promjene, kao i pristupi na osnovu potražnje.

Naša delegacija je tokom zasjedanja Generalne skupštine i VII Svjetskog kongresa WAPES-a iskoristila priliku da održi niz veoma korisnih bilateralnih razgovora sa predstavnicima nacionalnih službi za zapošljavanje Belgije, Austrije, Kameruna, Hrvatske, Slovenije, Švedske, SR Njemačke, Francuske, Rumunije, Norveške, Kanade, te sa predstavnicima Međunarodne organizacije rada (MOR), kojom prilikom su razmijenjena pozitivna iskustva iz oblasti rada i zapošljavanja i socijalne politike, kao i funkcioniranja nacionalnih službi za zapošljavanje.

POSJETA ŠVEDSKOM NACIONALNOM ODBORU ZA TRŽIŠTE RADA

Na poziv Švedskog nacionalnog odbora za tržište rada (AMS) iz Štokholma, delegacija Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je u periodu od 15.–19.02. 2006. godine boravila u posjeti ovoj instituciji tokom koje su vođeni razgovori o saradnji iz oblasti rada i zapošljavanja. Domaćini su upoznali delegaciju sa načinom funkcioniranja Švedskog nacionalnog odbora za tržište rada i aktivnostima u proteklom periodu.

Delegacija Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je tokom razgovora sa domaćinima iskazala interes za uspostavljanje i unaprijeđenje svih oblika saradnje iz oblasti rada i zapošljavanja, a naročito u vezi:

- sklapanja Sporazuma o poslovno-tehničkoj saradnji između dvije nacionalne službe,

- zapošljavanja stranaca u Švedskoj u skladu sa švedskim Zakonom o zapošljavanju stranaca, gdje je glavni akcenat stavljen na iniciranje međudržavnog sporazuma o zapošljavanju radnika iz Bosne i Hercegovine u Švedskoj,
- razmjene pozitivnih iskustava iz oblasti rada i zapošljavanja, kao i mjera koje se sprovode u oblasti pasivne i aktivne politike zapošljavanja, programa stručne prekvalifikacije i dokvalifikacije nezaposlenih lica, a prema iskazanim potrebama tržišta rada,
- moguće stručne i druge pomoći Agenciji za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

U toku međusobnih razgovora, delegacije su donijele slijedeće zajedničke zaključke:

- da Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, kao nadležno ministarstvo iz oblasti rada i zapošljavanja, zatraži od Švedske međunarodne agencije za razvojnu saradnju (SIDA) finansijsku pomoć i odobravanje sredstava za zajedničke projekte između dvije državne institucije u oblasti rada i zapošljavanja;
- da Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine pošalje nacrt prijedloga Sporazuma o poslovno-tehničkoj saradnji sa Švedskim nacionalnim odborom za tržište rada (AMS), koji će poslužiti kao radna verzija do konačnog potpisivanja;
- da Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine inicira potpisivanje međudržavnog Sporazuma o zapošljavanju radnika iz Bosne i Hercegovine u Švedskoj.

Zaključeno je da postoji obostrani interes za saradnju između državnih institucija iz oblasti rada i zapošljavanja Švedske i Bosne i Hercegovine, s tim što predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine trebaju odabrati prioritete koji su u ovom momentu najvažniji za oblast tržišta rada u Bosni i Hercegovini.

Na kraju ove posjete zaključeno je da su razgovori između predstavnika dvije institucije bili veoma uspješni i iskazana je spremnost za realizaciju zaključaka.

SARADNJA SA EVROPSKOM TRENING FONDACIJOM (ETF)

Na poziv Evropske trening fondacije (ETF) iz Torina, delegacija Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je učestvovala na konferenciji o pregledima politika obrazovanja u 2005. godini i politika stručnog obrazovanja u jugoistočnoj Evropi i pripremi pregleda u 2006. godini, koja je održana u Sofiji, 07-08.04.2006. godine.

Konferenciju su otvorili Xavier Mathheu de Cortada ispred ETF-a iz Torina, Emilia Maslarova, ministrica za rad i socijalnu politiku Republike Bugarske i Ekaterina Vitkova, pomoćnica ministra za obrazovanje Republike Bugarske.

U uvodnom dijelu konferencije gospodin Soren Nielsen iz ETF-a prezentirao je koncept i metodologiju po kojem su države jugoistočne Evrope trebale pripremiti svoje izvještaje o politikama obrazovanja i politikama stručnog obrazovanja. Nakon uvodnog dijela, gospodin David Parkes, vodeći ekspert iz oblasti obrazovanja u EU, je, sa stručne strane, rezimirao sve nedostatke postojećih politika obrazovanja u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Bugarskoj i Makedoniji, a koje je potrebno otkloniti u narednom periodu.

Glavni akcenat rasprave bio je na disproporciji između obrazovanja i potreba tržišta rada. Nijedna zemlja jugoistočne Evrope nije organizirala i uskladila sistem obrazovanja sa potrebama tržišta rada, što se smatra najvećim nedostatkom obrazovnih strategija. Ekspertski timovi koji su pregledali državne izvještaje o politikama obrazovanja gore pomenutih zemalja, dali su niz preporuka koje vlade ovih zemalja moraju uzeti u razmatranje, kako bi se politike obrazovanja uskladile sa „Bolonjskom deklaracijom“ i standardima EU iz ove oblasti.

Kao nastavak ranije započetih aktivnosti, delegacija Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je na poziv direktora Evropske Trening Fondacije (ETF), gospođe Muriel Dunbar, učestvovala na trodnevnom Savjetodavnom forumu „Vještine za napredak“ koji je održan u periodu 07.–09. 06.2006. godine u Torinu. Savjetodavni forum organizovao je ETF, uz sponzorstvo austrijskog Federalnog ministarstva za obrazovanje, nauku i kulturu i Federalnog ministarstva za ekonomska pitanja i rad u kontekstu austrijskog predsjedavanja EU.

Tokom foruma su predstavnici zemalja učesnica razmjenili iskustva o strategiji reformi iz oblasti stručno-obrazovnih (VET) programa, zapošljavanja, socijalne politike, posebno u kontekstu pripreme za nove instrumente EU za vanjske odnose koji će se početi primjenjivati u 2007. godini.

Rad foruma odvijao se kroz organiziranje radnih stolova i regionalnih sastanaka prisutnih zemalja.

Delegacija Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine učestvovala je na regionalnom sastanku pod nazivom „Zemlje u fazi pridruživanja – kandidati i zemlje potencijalni kandidati”. Glavna rasprava na ovom regionalnom sastanku vođena je po pitanju uspostavljanja saradnje u oblasti razmjene kvalitetnih iskustava između zemalja, i to iz oblasti tržišta rada, socijalne politike, stručne obuke, prekvalifikacije i obrazovanja.

Na regionalnom sastanku su eksperti iz Irske i Njemačke dali prijedloge kako i na koji način zemlje kandidati mogu na kvalitetan način koristiti finansijska sredstva pristupnih fondova EU, a posebno Instrument EU za predpristupnu pomoć (IPA). Preporučeno je da zemlje korisnice pristupnih fondova budu više uključene u izbor eksperata iz zemalja EU na projektima koji će se realizovati u njihovim zemljama.

Evropska trening fondacija je tokom septembra, oktobra i novembra 2006. godine održala tri radionice u Prištini, Podgorici i Sarajevu pod nazivom „Zapošljavanje i razvoj ljudskih resursa: IPA i njene implementacije“. Cilj ovih radionica bio je da se učesnici upoznaju sa IPA-om, koja će se implementirati u periodu 2007.-2013.

Kroz IPA projekat objedinit će se različiti pristupi, a sam projekat ima pet komponenti:

- I. Tranzicioni sistem i izgradnja institucija,
- II. Prekogranična saradnja i saradnja sa susjednim zemljama,
- III. Regionalni razvoj,
- IV. Razvoj ljudskih resursa i upravljanje Evropskim socijalnim fondovima,
- V. Ruralni razvoj.

Na pomenutim radionicama istaknut je značaj okupljanja socijalnih partnera koji će zajednički djelovati u okviru IPA projekta.

SARADNJA NACIONALNIH SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE

Sarajevska inicijativa

Četvrta konferencija nacionalnih službi za zapošljavanje Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije održana je u Tirani u periodu 04.-06.05.2006. godine.

Najvažnija pitanja koja su razmatrana na konferenciji odnosila su se na nove izazove za nacionalne službe zapošljavanja u cilju postizanja veće efikasnosti na tržištu rada u skladu sa Lisabonskim smjernicama, mjere koje se preduzimaju u pomenutim zemljama za smanjenje stope nezaposlenosti, i zapošljavanje mladih i razvoj centara za obuku i prekvalifikaciju.

Sve zemlje učesnice konferencije kao glavni problem istakle su „sivu ekonomiju“ i saglasile se da je prevođenje neformalnog rada u realne okvire moguće ostvariti samo uz izmjene i pooštavanje zakonskih propisa u oblasti inspekcije rada i primjenu oštrijih kaznenih mjera. Takođe je usaglašen stav o potrebi izdvajanja većih sredstava u oblasti aktivne politike zapošljavanja mladih nezaposlenih lica. Kao problem je naglašena i neusklađenost sistema obrazovanja i zahtjeva tržišta rada za određenim specijalnostima. Definisana je potreba za osnivanjem i razvojem stručnih centara za potrebe poslodavaca.

U Skoplju je, u periodu 06.-07.12.2006. godine, održana Peta međunarodna konferencija nacionalnih agencija-zavoda za zapošljavanje Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije. Tema ove konferencije bila je „Aktivne mjere zapošljavanja“ u cilju razmjene iskustava o samozapošljavanju, preduzetništvu, porodičnom biznisu, zapošljavanje lica sa teško zapošljivim zanimanjima, volonterstvu, mjerama za smanjenje „sive ekonomije“.

Osim delegacija nacionalnih agencija - zavoda za zapošljavanje Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije, na konferenciji su učestvovali i predstavnici Ministarstva rada i socijalne politike Republike Makedonije. Na konferenciji su razmjenjena iskustva iz oblasti aktivnih mjera zapošljavanja u zemljama regiona.

Po završetku radnog dijela konferencije doneseni su slijedeći zaključci:

1. Da se naredne konferencije nacionalnih zavoda za zapošljavanje organiziraju po specijalističkim temama iz oblasti rada i zapošljavanja.
2. Da se formira ekspertni tim, koji će pripremiti projekat rada Balkanskog centra radi razmjene pozitivnih iskustava u oblasti zapošljavanja i implementaciji programa i mjera radi promoviranja zapošljavanja u kontekstu Evropske strategije zapošljavanja.
3. Direktori nacionalnih agencija – zavoda za zapošljavanje postigli su koncenzus da dan prije održavanja sjednica Stalnog visokog komiteta održe zajedničke konsultacije i delegiraju jednog predstavnika koji će u njihovo ime prezentirati usaglašene zaključke na sjednici Stalnog visokog komiteta.
4. Da se putem resornih ministarstava zemalja Zapadnog Balkana pokrenu inicijative za zaključivanje međudržavnih sporazuma o zapošljavanju radnika.
5. Da se 6. konferencija nacionalnih službi za zapošljavanje Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije održi u maju 2007. godine u Crnoj Gori na temu „Javnost rada nacionalnih službi za zapošljavanje i saradnja sa medijima“.

Balkanski centar

Na poziv ministrice rada i socijalne politike Republike Bugarske, gospođe Emilije Maslarove, i direktora Agencije za zapošljavanje Bugarske, gospodina Sotira Usheva, delegacija Agencije za rad i zapošljavanje BiH učestvovala je na prvoj „Konferenciji nacionalnih agencija – zavoda za rad i zapošljavanje zemalja Zapadnog Balkana“, održanoj u Sofiji 26.-28.10.2006. godine.

Cilj konferencije je bio osnivanje „Balkanskog centra“ radi razmjene dobrih iskustava u oblasti zapošljavanja i implementaciji programa i mjera radi promoviranja zapošljavanja u kontekstu Evropske strategije zapošljavanja. Predstavnici Bosne i Hercegovine, Bugarske, Grčke, Hrvatske, Makedonije, Crne Gore, Rumunije, Srbije, Slovenije i Turske su potpisali „Protokol o partnerstvu“ u cilju osnivanja „Balkanskog centra“.

БАЛКАНСКА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО ЗАЕТОСТТА СОФИЯ, 26-28.10.2006 г.

Zaključeno je da će potpisivanje „Protokola o partnerstvu“ između prisutnih država doprinijeti razmjeni pozitivnih iskustava iz oblasti rada, zapošljavanja i socijalne politike, jačanju efikasnosti politika zapošljavanja u regionu i bržem ekonomskom rastu, zapošljavanju i socijalnoj koheziji u zemljama Jugoistočne Evrope.

Bilateralna saradnja

Nacionalna služba za zapošljavanje Republike Srbije

Na poziv direktora Nacionalne službe za zapošljavanje Republike Srbije, delegacija Agencije učestvovala je na međunarodnom savjetovanju pod nazivom „Programi zapošljavanja - kako uraditi više i bolje“, koji je održan na Tari u Republici Srbiji u junu 2006. godine. Prezentacijama izlagača iznesena su dosadašnja iskustva u pojedinim programima zapošljavanja, izvori finansiranja za programe zapošljavanja, značaj povezivanja dodatnog obrazovanja i programa zapošljavanja, prioritetni programi (viđenje sindikata) i mnoge druge značajne teme, što je učesnicima ponudilo nova saznanja i iskustva koja mogu implementirati u svojim sredinama ili izbjeći pogreške u kreiranju i provođenju određenih programa zapošljavanja, „učeći na greškama drugih“.

Tokom ovog savjetovanja, organiziran je radni sastanak sa predstavnicima Nacionalne službe Republike Srbije u vezi sa usaglašavanjem jedinstvenih obrazaca za primjenu Sporazuma o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Državne zajednice Srbije i Crne Gore.

Konačna verzija usaglašenog obrasca za primjenu sporazuma o socijalnom osiguranju usvojena je u novembru 2006. godine, na sastanku održanom u Sarajevu.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine su u februaru posjetili Zavod za zapošljavanje Crne Gore u Podgorici.

Cilj ove posjete bio je da stručnjaci iz oblasti zapošljavanja u Crnoj Gori prenesu svoja iskustva i saznanja o toku i rezultatima procesa reorganizacije ustrojstva i funkcija zavoda za zapošljavanje. Naime, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, zajedno sa resornim ministarstvom i ostalim akterima u oblasti rada i zapošljavanja, prije nekoliko godina je pristupio reformi tržišta rada i potpunoj reorganizaciji službe za zapošljavanje.

Zavod za zapošljavanje Republike Slovenije

U oktobru 2006. godine je u Bihacu potpisan „Protokol o međusobnoj saradnji“ između Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije, čime je ozvaničena dosadašnja saradnja u oblasti rada i zapošljavanja, što će rezultirati većim zapošljavanjem radne snage iz Bosne i Hercegovine u toj državi, novim zajedničkim aktivnostima u promociji zapošljavanja mladih, žena, osoba sa posebnim potrebama i ostalih nezaposlenih, saradnji sa poslodavcima i sprečavanju rada „na crno“.

Na poziv Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije, direktor Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je, u periodu od 12.-14.12.2006 godine, posjetio ovu instituciju i vodio razgovore o saradnji iz oblasti tržišta rada i zapošljavanja. U sklopu ove posjete vođeni su razgovori o:

- Unaprijeđenju svih oblika saradnje iz oblasti rada i zapošljavanja između dvije nacionalne službe;
- Inicijativi za zaključivanje „Sporazuma o zapošljavanju radnika iz Bosne i Hercegovine u Republici Sloveniji“ od strane Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije;
- Proceduri zapošljavanja bosansko-hercegovačkih radnika u Republici Sloveniji u skladu sa Zakonom o zapošljavanju stranaca Republike Slovenije;
- Mogućim oblicima pomoći Agenciji za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

Nakon vođenih razgovora donesen je zajednički zaključak da Zavod za zapošljavanje Republike Slovenije pokrene inicijativu kod svog nadležnog ministarstva za zaključivanje „Sporazuma o zapošljavanju radnika iz Bosne i Hercegovine u Republici Sloveniji“.

Zaključeno je da je dosadašnja saradnja između dvije institucije bila veoma kvalitetna i da je treba nastaviti i unaprijediti u budućnosti.

PROTOKOL O MEĐUSOBNOJ SARADNJI

Zavod za zapošljavanje Republike Slovenije
i
Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine

1.

Konstatuju da je dosadašnja saradnja obje institucije u vezi sa utvrđivanjem problematike tržišta i politike zapošljavanja, usklađivanja zajedničkih interesa i saradnje kod zajedničkih projekata korektna i da se je odvijala na obostrano zadovoljstvo, kvalitetno i kontinuirano.

2.

S ciljem produbljenja saradnje na trajnim osnovama, obje institucije će, na osnovu utvrđenih problema, te analiza stanja na tržištu rada i zapošljavanja, izmijeniti dobre prakse i iskustva, naročito kod:

- primjene konvencija i preporuka Međunarodne organizacije rada;
- koordinacije propisa i upotrebe standarda Evropske unije na području zapošljavanja;
- promocije zapošljavanja mladih, osoba sa posebnim potrebama, žena, te zapošljavanja starijih;
- ostvarivanja zajedničkih projekata koji će pomoći kod daljeg zapošljavanja, ostvarivanju lokalnih partnerstava i institucionalnom jačanju Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije, odnosno Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
- sprječavanja socijalne isključenosti i jačanju jednakih mogućnosti za zapošljavanje;
- zapošljavanja viška radnika;
- saradnje sa poslodavcima;
- partnerstva kod izvođenja projekata;
- angažiranja eksperata, te
- drugih pitanja važnih za tržište rada i zapošljavanja.

3.

Potpisnici ovog Protokola se slažu da će u što većoj mjeri saradivati u projektima koje raspisuje institucije Evropske unije i druge institucije i po potrebi davati prijedloge za moguća rješenja na području tržišta rada i zapošljavanja.

4.

Za ostvarivanje ciljeva ovog Protokola, potpisnici će organizovati zajedničke sastanke najmanje jedanput godišnje i to naizmjenično na području jedne od država potpisnica.

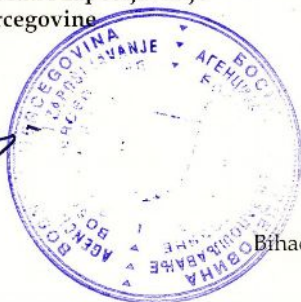
5.

Protokol stupa na snagu od dana potpisivanja i upotrebljava se za period od pet godina.

Agencija za rad i zapošljavanje
Bosne i Hercegovine

Direktor:

Huso Sarić

Zavod za zapošljavanje
Republike Slovenije

V.d. generalne direktorice:

Anka Rode

Bihać, 05.10.2006. godine

Hrvatski zavod za zapošljavanje

Nastavljena je kontinuirana saradnja i razmjena informacija i dobrih iskustava u oblasti rada i zapošljavanja, kao i zajednički rad u okviru „Bukureštanskog procesa“.

Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je, nakon održanih sastanaka sa predstavnicima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, uputila inicijativu Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine s ciljem zaključivanja Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o privremenom zapošljavanju bosanskohercegovačkih radnika u Republici Hrvatskoj. Zaključenjem ovog Sporazuma riješilo bi se pitanje poticaja mobilnosti radne snage, kontrole rada „na crno“ i radno-pravna zaštita radnika. Nacrt teksta navedenog Sporazuma kojim bi se reguliralo zapošljavanje radnika iz Bosne i Hercegovine u Republici Hrvatskoj Agencija je uputila u proceduru putem Ministarstva civilnih poslova Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Agencija za zapošljavanje Republike Makedonije

Zahvaljujući ostvarenoj saradnji, predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine upoznati su sa načinom izrade „Dugoročne razvojne strategije zapošljavanja“ i „Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja“. Makedonski eksperti pružili su sve informacije o načinu rada i ponudili pomoć prilikom izrade tih dokumenata u Bosni i Hercegovini.

Nacionalna agencija za zapošljavanje Republike Albanije

Nastavljena je kontinuirana saradnja i razmjena informacija i dobrih iskustava u oblasti rada i zapošljavanja, kao i zajednički rad u okviru Bukureštanskog procesa.

SARADNJA SA FONDACIJOM KONRAD ADENAUER

Njemačka fondacija Konrad Adenauer i Centar za evropsku politiku iz Bratislave organizirali su u Bosni i Hercegovini zajednički projekat u oblasti evropskih integracija. Projekat je organiziran kao ciklus od šest seminara, a okupio je kandidate različitih stručnih profila iz Bosne i Hercegovine. Cilj projekta je edukacija bosanskohercegovačkih kadrova u oblasti evropskih integracija, s namjerom da se na ovaj način stvore preduslovi za brže prevazilaženje prepreka u oblasti evropskih integracija i steknu nova znanja, koja će učesnicima dati nove mogućnosti na tržištu rada. Prvi seminar o EU i evropskoj politici održan je u Sarajevu, drugi u Banja Luci, a treći u Mostaru. Teme prvog i drugog seminara odnosile su se na istorijat Evropske unije, njene institucije, iskustva Slovačke Republike u procesu evropskih integracija, dok je treći seminar u potpunosti bio posvećen putu Bosne i Hercegovine ka EU.

Četvrti seminar o evropskim integracijama i evropskoj politici održan je u Sarajevu u periodu 16.02-19.02.2006. godine. Tema ovog seminara odnosila se na regionalnu politiku EU i projektni menadžment, u okviru kojih je posebna pažnja bila usmjerena na pregovore Bosne i Hercegovine i EU o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i fondovima EU. Gost seminara bio je gospodin Igor Davidović, šef pregovaračkog tima Bosne i Hercegovine.

Peti seminar o Evropskoj uniji održan je u Sarajevu u periodu 30.03.-02.04.2006. godine na teme kao što su „Evropsko pravo“, „Političko lobiranje“ i „Mediji i projekti integracija“. Na ovom seminaru, poseban akcenat stavljen je na implementaciju *acquis communautaire* u Bosni i Hercegovini i aproksimaciju međunarodnog prava i međunarodnih standarda. Gosti ovog seminara su bili gospodin Mustafa Bisić, pomoćnik ministra pravde za izvršenje krivičnih sankcija i šef pregovaračke grupe 7 u procesu pregovora između Bosne i Hercegovine i Evropske unije, gospodin Miroslav Mojžita, ambasador Republike Slovačke u Bosni i Hercegovini, dr. Milan Vetrak, savjetnik Evropskog suda pravde i Evropske razvojne banke i bivši direktor Centra za aproksimaciju u Slovačkoj, kao i gospodin Halid Genjac, član Zajedničke komisije za evropske integracije Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Šesti i ujedno završni seminar o evropskim integracijama održan je u Bratislavi u periodu od 13.05-18.05.2006. godine. Polaznicima seminara u Ministarstvu inostranih poslova Republike Slovačke svečano su uručeni certifikati o evropskim integracijama.

Učesnici seminara tokom posjete Bratislavi posjetili su Predstavništvo Evropske komisije u Slovačkoj, Narodnu skupštinu Republike Slovačke, Institut za međunarodne odnose i Savjet Evrope u Bratislavi. Projekat, koji je implementiran za 13 mjeseci, ocijenjen je kao izuzetno uspješan i koristan, posebno kada se posmatra s aspekta značaja oblasti za Bosnu i Hercegovinu koja je obrađena u okviru projekta, a za koju su neophodni stručni i dobro edukovani kadrovi.

UČEŠĆE U MEĐUNARODNOM PROJEKTU INTERREG III A – PODPROJEKAT SVILMA

U organizaciji Veneto Lavora, lidera projekta SVILMA-INTERREG IIIA, kojim se predviđa stvaranje jedinstvenog tržišta rada u jadranskoj regiji, u maju je u Neumu održan stručni seminar u okviru realizacije projekta SVILMA. Cilj ovog radnog seminara bio je razmjena iskustava sa italijanskim partnerom u oblasti provođenja aktivnih politika zapošljavanja, upoznavanje sa migratornim tokovima u Italiji, zakonskim okvirom kojim je, između ostalog, regulisano pitanje migracije radne snage (radnih dozvola i boravak za strance), te načinima uključivanja stranaca u italijansko tržište rada. Na seminaru je prezentiran projekat „Akcija tehničke pomoći projekta SVILMA za BiH“ koji je posvećen aktivnostima obrazovanja i komunikacije, učenja na daljinu zaposlenih u službama zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.

Krajem mjeseca maja 2006. godine završene su posljednje pripreme za implementaciju projekta sistema učenje na daljinu (FAD) u okviru projekta SVILMA-INTERREG III A, kada su precizirane teme koje će italijanski partner prezentovati učesnicima projekta iz Bosne i Hercegovine i izvršen je odabir predstavnika. U junu je počela implementacija ovog projekta, kojeg su predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i entitetskih zavoda za zapošljavanje pratili po ciklusima, po predviđenim temama, u dva dijela, u periodu juni-juli i septembar-novembar.

Članovi Upravnog odbora ovog projekta iz Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine su učestvovali na sastanku Upravnog odbora koji je održan u novembru 2006. godine u Rimu.

Tom prilikom je predsjednik Upravnog odbora, sa svojim saradnicima, podnio kompletan izvještaj o dosadašnjim aktivnostima na projektu, kao i rezultatima koji su ostvareni u saradnji sa partnerima zemalja jadranske regije. Delegacije svih zemalja partnera u projektu, prisutne na ovom sastanku, predstavile su svoja iskustva i postignute rezultate koji su ostvareni na projektu. Posebno zadovoljstvo je iskazano povodom realizacije programa učenja na daljinu (Video linka), tokom kojeg su eksperti iz Italije držali predavanja za stručne saradnike ostalih zemalja partnera iz oblasti tržišta rada i socijalne politike.

U drugom dijelu sastanka prezentiran je i novi zajednički projekat italijanskih regija i zemalja partnera pod nazivom Razvoj integriranog tržišta rada jadranske regije (DILMA). Projekat je predložen na usvajanje Vijeću Evrope od strane italijanske Vlade, a cilj projekta je pomoć zemljama jadranske regije u razvoju zajedničkog tržišta rada i jačanja kapaciteta institucija iz oblasti tržišta rada. Projekat će trajati 18 mjeseci, a početak implementacije je predviđen za januar 2007. godine.

SARADNJA SA DELEGACIJOM EVROPSKE KOMISIJE U BiH

Predstavnici Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine učestvovali su na Prvom sastanku Ekonomskog dijaloga, koji je održan u aprilu, čiji je cilj uspostavljanje okvira za detaljnu raspravu o ekonomskoj situaciji u Bosni i Hercegovini, te pronalaženje načina za buduću saradnju između Bosne i Hercegovine i EU u oblasti ekonomske politike.

Predstavnicima Evropske komisije prezentovan je referat pod nazivom "Napredak na tržištu rada u Bosni i Hercegovini". Prvom sastanku Ekonomskog dijaloga prisustvovali su predstavnici institucija Bosne i Hercegovine, koji su razgovarali sa predstavnicima Evropske komisije o ekonomskom napretku Bosne i Hercegovine u procesu evropskih integracija.

U cilju izrade redovnog Izvještaja o napretku BiH u procesu evropskih integracija, koji Evropska komisija priprema svake godine i objavljuje zajedno sa dokumentom „Evropsko partnerstvo sa Bosnom i Hercegovinom”, Agencija je izradila Izvještaj o napretku na tržištu rada u Bosni i Hercegovine i dostavila ga Direkciji za evropske integracije.

Predstavnik Agencije bio je polaznik Druge ljetne škole na temu „Socijalno osiguranje” koju su organizovali Evropska komisija i Vijeće Evrope u okviru CARDS programa za podršku društvenim institucijama u jugoistočnoj Evropi. Glavni cilj je bio da se omogući detaljnija obuka o socijalnom osiguranju, sa posebnim osvrtom na međunarodne standarde u ovoj oblasti.

U okviru CARDS programa za 2006. godinu, Agenciji za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine odobrena su sredstva za projekat pod nazivom „Jačanje institucionalnog kapaciteta Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine“. Projekat je uradila Agencija u saradnji sa predstavnikom Delegacije Evropske komisije u Bosni i Hercegovini, odgovornim za implementaciju projekata u oblasti rada i zapošljavanja i predstavnikom Direkcije za evropske integracije.

Opći cilj ovog projekta je jačanje institucionalnog kapaciteta Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine u cilju obezbjeđenja veće funkcionalnosti, poboljšanja njenih kapaciteta i osposobljenosti da prihvati standarde EU. Posebni ciljevi projekta su provjera postojećeg pravnog, institucionalnog i strukturnog okvira Agencije, jačanje kapaciteta Agencije u odnosu na njenu opću ulogu, jačanje ljudskih i operativnih kapaciteta i uspostavljanje odgovarajućih odnosa sa drugim institucijama na svim nivoima i na međunarodnom planu. S tim u vezi neophodno je izvršiti analizu i izraditi prijedloge za poboljšanje statusnog, zakonodavnog, institucionalnog i funkcionalnog okvira Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, preduzeti analizu postojeće unutrašnje organizacije Agencije i postojećih kapaciteta u procesu evropskih integracija.

Projekat će trajati osam mjeseci i očekuje se da će početi u aprilu 2007. godine. Implementaciju projekta će nadgledati Upravni odbor kojim će predsjedavati predstavnik Agencije, a biće pozvani i predstavnici drugih institucija uključenih u problematiku rada i zapošljavanja, kao i predstavnik delegacije Evropske komisije i Direkcije za evropske integracije.

U toku 2005. i 2006. godine, u saradnji sa predstavnicima Evropske komisije i Direkcije za evropske integracije, pripremljen je Projekat CARDS, pod nazivom "Reforma politike zapošljavanja i formiranje informacionog sistema tržišta rada u Bosni i Hercegovini".

Uspostavljanjem modernih informacionih sistema Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i entitetskih zavoda za zapošljavanje, a u skladu sa standardima i smjernicama Evropske unije, omogućilo bi jednostavnije i uspješnije usklađivanje ponude i tražnje na tržištu rada BiH i entiteta i ostvarilo uspješnije i lakše praćenje stanja na tržištu rada u EU. U tu svrhu, predstavnici Agencije, zajedno sa predstavnicima Federalnog zavoda za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH, formirali su zajednički tehnički tim za izradu specifikacije opreme, koja će biti nabavljena putem ovog projekta.

SAJMOVI ZAPOŠLJAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Jedna od novijih aktivnosti koje su na tržištu rada u Bosni i Hercegovini provodili zavodi i službe zapošljavanja su sajmovi zapošljavanja. U prošlom broju Biltena smo vas detaljno informisali o sajmovima zapošljavanja u Bosni i Hercegovini koji su održani u 2005. godini. Za ovo izdanje smo pripremili kratak pregled rezultata koji su ostvareni u 2006. godini.

U Unsko-sanskom kantonu, u organizaciji Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i J.U. "Služba za zapošljavanje Unsko-sanskog kantona" Bihać, u Cazinu je 14.03.2006. godine održana druga berza rada, koja je imala radni naziv „Prva međunarodna berza rada“, jer su poslodavci koji su nudili radna mjesta bili većinom iz Slovenije i Hrvatske. Ova berza rada bila je izuzetno posjećena, a 14 poslodavaca prijavilo je 899 slobodnih radnih mjesta. Tom prilikom zaposleno je 440 nezaposlenih lica i procenat popunjenih objavljenih radnih mjesta je 48,94%.

Posljednji sajam zapošljavanja u 2006. godini održan je 12. decembra 2006. godine u Tuzli u organizaciji J.U. "Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona" Tuzla i Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine. Na ovom sajmu učestvovala su 54 poslodavca koji su iskazali potrebu za zapošljavanjem 1.509 nezaposlenih lica. Obavljeno je preko 2500 intervjua sa nezaposlenim licima, a istog dana je potpisano 65 ugovora o radu sa firmama iz Kladnja (54), Gračanice (6) i Gradačca (2).

Prema podacima kojima raspolaže Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, na dosad održanim sajmovima zapošljavanja ukupno je učestvovao 251 poslodavac, a objavljena su 4.454 slobodna radna mjesta. Zaposleno je 1.045 nezaposlenih lica. Procenat popunjenih radnih mjesta je zadovoljavajući i iznosi 23,46%. Ovakav vid direktnog susreta poslodavaca sa nezaposlenim licima kroz berze rada, pokazao je dobre rezultate, tako da će se i u narednom periodu nastaviti sa ovakvom praksom.

OKRUGLI STO

„ISKUSTVA IZ OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA STRANACA“

Sarajevo, 20.12.2006. godine

U organizaciji Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine u Sarajevu je 20.12.2006. godine održan Okrugli sto na temu „Iskustva iz oblasti zapošljavanja stranaca,“ kao prvi Okrugli sto na kojem je obrađena ova tema.

U radu Okruglog stola učestvovali su predstavnici nacionalnih agencija-zavoda za zapošljavanje Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije, predstavnici OHR-a, Međunarodne organizacije za migracije, Ministarstva civilnih poslova, Ministarstva sigurnosti, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, entitetskih ministarstava nadležnih za oblast rada i zapošljavanja, entitetskih zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH, kao i predstavnici kantonalnih ministarstava iz oblasti rada i zapošljavanja, kantonalnih službi za zapošljavanje i predstavnici medija. Prisutni su imali priliku upoznati se sa različitim zakonskim rješenjima u ovoj oblasti u zemljama regiona, njihovim specifičnostima, načinima izdavanja radnih dozvola i rezultatima postignutim u ovoj oblasti.

Nakon veoma zanimljive i dinamične diskusije doneseni su slijedeći zaključci:

1. Usaglasiti postojeće entitetske zakone o zapošljavanju stranaca sa Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu.
2. U što kraćem roku organizirati zajednički sastanak predstavnika Ministarstva sigurnosti, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, entitetskih zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH i resornih entitetskih ministarstava po pitanju rasprave o izmjenama i dopunama Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu.
3. Razmotriti mogućnost da se zapošljavanje stranaca regulira na nivou Bosne i Hercegovine, obzirom da je Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine inicirala i dostavila prednacrt „Zakona o zapošljavanju stranaca u Bosni i Hercegovini“ putem Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine u maju 2005. godine, u kojem je predviđeno i uspostavljanje kvota za zapošljavanje stranaca, shodno potrebama kvalifikacione strukture neophodnoj za brži ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine.

ISPITIVANJE TRŽIŠTA RADA U FEDERACIJI BiH

Pripremili: Omer Korjenić, stručni saradnik za informisanje u Federalnom zavodu za
zapošljavanje,
Haris Huskić, stručni saradnik za istraživanje tržišta rada i zapošljavanje u
Federalnom zavodu za zapošljavanje.

1. Uvod

Shodno obavezi iz člana 8. stav 6. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba koji glasi: „Služba za zapošljavanje periodično obavlja ocjenjivanje tržišta rada prema instrukcijama Federalnog zavoda u cilju dobijanja podataka i pružanja informacija o kretanjima na tržištu rada“, Federalni zavod i kantonalne službe za zapošljavanje su provele ispitivanje tržišta rada u Federaciji Bosne i Hercegovine prema utvrđenom programu rada Federalnog zavoda za 2006. godinu. Ispitivanje tržišta rada predstavlja nastavak aktivnosti započelih 2004. godine iz kojih je proizašlo prvo sistematsko anketiranje poslodavaca na području Federacije Bosne i Hercegovine u 2005. godini. Izvršeno je uspoređivanje sa rezultatima prošlogodišnjeg anketiranja u mjeri koliko je to bilo moguće, uvažavajući postojeća ograničenja uslovljena modifikacijom sadržaja ankete i razlikom u strukturi i veličini obuhvaćenog uzorka poslodavaca.

2. Svrha i ciljevi

Federalni zavod i kantonalne službe za zapošljavanje su se opredijelili za redovno anketiranje poslodavaca na godišnjoj osnovi, s obzirom da se postojeći izvori informiranja o potrebama tržišta rada u Bosni i Hercegovini pretežno naslanjaju na procjene određenih međunarodnih institucija i organizacija koje su proizašle iz odgovarajućih studija o tržištu rada (Svjetska banka, Europska trening fondacija, Europska komisija u Bosni i Hercegovini i dr.).

Primarni cilj ispitivanja tržišta rada je sticanje realnog uvida u trenutno stanje i očekivane pojave (trendove) utemeljenog na relevantnim podacima i činjenicama. Iznesena mišljenja, ocjene i sugestije poslodavaca značajno utiču na formiranje potrebnih stavova, izvođenje određenih zaključaka i davanje odgovarajućih preporuka, čime se potvrđuje validnost cjelokupne analize tržišta rada. Ispitivanje tržišta rada je posebno značajno u radu kantonalnih službi za zapošljavanje, s obzirom da se ostvaruje i afirmira neposredan kontakt sa poslodavcima i povećava mogućnost za posredovanje u zapošljavanju između poslodavaca, nezaposlenih i osoba koje nastoje promijeniti posao.

3. Okvir

Pri ispitivanju je korištena anketa koju je pripremila radna grupa za ispitivanje tržišta rada u Federaciji Bosne i Hercegovine, a koja djeluje pri Federalnom zavodu za zapošljavanje. Ova je grupa formirana na temelju odgovarajuće odluke direktora Federalnog zavoda za zapošljavanje o uspostavljanju stalnog stručnog tijela za provođenje ispitivanja tržišta rada u Federaciji Bosne i Hercegovine. Pomenutu grupu sačinjavaju predstavnici Federalnog zavoda i kantonalnih službi za zapošljavanje koji su uspješno educirani za izgradnju kapaciteta u institucijama tržišta rada u okviru Programa EU VET-a i Programa stipendiranja Danskog ministarstva vanjskih poslova - „DANIDA“, nakon čega su certificirani za obavljanje ove aktivnosti u Bosni i Hercegovini.

Anketa je dodatno usaglašena na nivou konsultanskog tima za ispitivanje tržišta rada u Bosni i Hercegovini za potrebe provođenja jedinstvenog ispitivanja tržišta rada na državnom nivou. Konsultanski tim je formiran na temelju zajedničke odluke direktora Federalnog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske o uspostavljanju stalnog stručnog tijela za provođenje jedinstvenog ispitivanja tržišta rada u Bosni i Hercegovini.

4. Zadaci

Shodno postavljenom cilju definirani su konkretni zadaci ispitivanja:

- Izrada baze podataka o poslodavcima koji su zainteresirani za širu saradnju sa Federalnim zavodom i kantonalnim službama za zapošljavanje po uzoru na „Klub 100“ u Danskoj;
- Izrada baze podataka o potrebama i viškovima radne snage u smislu identifikacije potrebnih vještina i stručnih kvalifikacija;
- Izrada baze podataka o potrebama stručne pripreme novozaposlenih i/ili zaposlenih radnika, te o spremnosti poslodavaca za zapošljavanje osoba iz određenih specifičnih grupa;
- Analiza i ocjena mišljenja poslodavaca o uspostavljanju ili proširenju saradnje sa kantonalnim službama za zapošljavanje;
- Izrada i usvajanje odgovarajućih zaključaka i preporuka za unaprjeđenje aktivnih mjera u oblasti zapošljavanja.

5. Anketa

Anketa je kreirana u cilju prikupljanja svih relevantnih podataka i informacija o tržištu rada, poslodavcima, kao i uslovima njihovog djelovanja. Pitanja su razvrstana u šest tematskih cjelina, kako slijedi:

- Opći podaci;
- Promjene broja zaposlenih radnika u prethodnoj godini;
- Planirano povećanje zapošljavanja u tekućoj godini;
- Potrebe za stručnom pripremom novozaposlenih i zaposlenih radnika, te izražena spremnost zapošljavanja osoba iz određenih specifičnih grupa;
- Očekivani viškovi radne snage u tekućoj godini;
- Saradnja sa odgovarajućom kantonalnom službom za zapošljavanje, kao i ocjena te saradnje.

U anketi su uglavnom korištena pitanja zatvorenog tipa sa ponuđenim modalitetima odgovora izuzev uvodno-informativnih pitanja i posljednjeg pitanja, uz napomenu da je poslodavcima ostavljena mogućnost davanja alternativnog odgovora gotovo u svakom pitanju.

Posljednje pitanje je otvorenog tipa, pa su poslodavci imali mogućnost da sami ponude informacije, mišljenja i sugestije za koje smatraju da su značajne.

6. Metodologija

Pri izboru najprihvatljivijeg načina anketiranja korištena su postojeća saznanja i iskustva, s obzirom da je prošlogodišnje anketiranje ukazalo na brojne nedostatke, a posebno na planu izbora odgovarajućeg pristupa poslodavcima.

U odnosu na prošlogodišnju praksu pretežnog dostavljanja ankete poštom, za potrebe ovog anketiranja su angažirane nezaposlene osobe sa višom (VŠS) i visokom stručnom spremom (VSS) koje su posjetile i neposredno anketirale poslodavce. U ovu svrhu je angažirano 102 anketara sa područja cijele Federacije Bosne i Hercegovine koji su za svaku (kvalitetno) ispunjenu anketu dobili odgovarajuću novčanu naknadu. Cjelokupne troškove anketiranja je preuzeo Federalni zavod za zapošljavanje. Kantonalne službe za zapošljavanje su obavile potrebnu selekciju i obuku anketara, nakon čega se pristupilo realizaciji planiranih aktivnosti.

Ovakav pristup je potpuno opravdao očekivanja, s obzirom da je anketirano znatno više poslodavaca u odnosu na prethodnu godinu.

Rezultati ispitivanja su prikazani u formi gotovih izvještaja u tabelarnom obliku, tako da mogu poslužiti potencijalnim korisnicima i za druge, različite namjene poput analize funkcioniranja pojedinačnih segmenata tržišta rada na određenom području i/ili u oblasti i si. Iako nisu metodološki usklađeni, dobijeni rezultati su usporedivi sa podacima iz drugih izvora, kao što su statistički izvještaji, provedene studije i si.

Ispitivanje tržišta rada je potpuno usklađeno sa zahtjevima, smjernicama i preporukama Programa EU VET-a u Bosni i Hercegovini, te postojećom praksom anketiranja poslodavaca u zemljama Europske unije.

7. Realizacija

Anketiranje je provedeno u drugom i trećem mjesecu 2006. godine na području devet kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine. Pripremom i realizacijom anketiranja je koordinirala Služba za zapošljavanje Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Stručnu podršku anketiranju pružila je Radna grupa za ispitivanje tržišta rada u Federaciji Bosne i Hercegovine koja je zajedno sa predstavnicima Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske izradila jedinstvenu anketu i metodologiju rada.

Informatičku podršku anketiranju osigurala je Služba za statistiku, evidencije i informacioni sistem Federalnog zavoda za zapošljavanje koja je u ovu svrhu pripremila posebnu aplikaciju za unos i obradu prikupljenih podataka, nakon čega je instalirana u sjedištima kantonalnih službi za zapošljavanje.

Aplikacija je ustupljena Zavodu za zapošljavanje Republike Srpske i Zavodu za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH.

Ovo ispitivanje će rezultirati zajedničkom analizom i ocjenom stanja na tržištu rada, kao i odgovarajućom informacijom sa preporukama.

8. Uzorak

Uzorkom su obuhvaćeni svi registrirani poslodavci u Federaciji Bosne i Hercegovine koji zapošljavaju pet i više radnika, bez obzira na: općinu i kanton; pretežnu vrstu djelatnosti, oblik vlasništva, dužinu djelovanja na tržištu. Anketiranje je trebalo da obuhvati najmanje 50% poslodavca iz ove ciljane grupe, što je potpuno ispoštovano.

Od 5.900 pripremljenih anketa uspješno su realizirane 4.164 ankete, što predstavlja odziv 70,58%. O njegovom značaju najbolje govori u prilog činjenica da prosječan odziv poslodavaca kod ovakvih ispitivanja u zemljama EU iznosi 25 - 30%. Anketiranjem je obuhvaćeno ukupno 77 općina sa područja devet kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, ali zbog izrazite obimnosti prikupljenih podataka u ovoj informaciji su predstavljeni samo zbirni podaci na nivou kantona i Federacije Bosne i Hercegovine.

Veličinom i strukturom uzorka je obezbjeđena reprezentativnost ankete u odnosu na postavljene ciljeve i zadatke, te djelimična usporedivost sa podacima prošlogodišnjeg anketiranja.

Rezultati anketiranja, kako u pogledu strukture, tako i u pogledu obima, trebaju poslužiti za prilagođavanje najvažnijih aktivnosti Federalnog zavoda i kantonalnih službi za zapošljavanje u odnosu na iskazane potrebe poslodavaca, kao i za efikasnije djelovanje kroz realizaciju odgovarajućih mjera i programa aktivne politike zapošljavanja.

9. Opći pregled anketiranja

Anketiranjem je obuhvaćeno 4.164 poslodavaca, što je za 1.735 anketa više u odnosu na 2005. godinu, kada je anketirano 2.429 poslodavaca. Ukupan odziv anketiranju iznosi 70,58%, što je povećanje za 15,6% u odnosu na prošlogodišnji odziv, kada je iznosio 54,94%.

Od ukupnog broja realiziranih anketa najviše poslodavaca je obuhvaćeno na području Zeničko-dobojskog kantona: 20,37% za razliku od prošlogodišnjeg anketiranja, kada je u Srednjobosanskom kantonu obuhvaćeno: 22,81%. Slijede Kanton Sarajevo: 15,90% i Srednjobosanski kanton: 14,48%. Najmanje poslodavaca je obuhvaćeno u Bosansko-podrinjskom kantonu: 1,03%, što se može objasniti manjim brojem registriranih poslodavaca na području ovog kantona. Ovaj pokazatelj je sličan prošlogodišnjem, kada je u Livanjskom kantonu obuhvaćeno: 2,39% anketiranih.

10. Rezime rezultata ankete

- Ispitivanje tržišta rada u Federaciji Bosne i Hercegovine izvršeno je na području devet kantonalnih službi za zapošljavanje u februaru i martu 2006. godine;
- Uzorak su činili poslodavci koji zapošljavaju pet i više radnika, uz napomenu da je anketiranje trebalo da obuhvati najmanje 50% od ukupnog broja ove grupe poslodavaca registriranih u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- Najveći odziv anketiranju zabilježen je na području Zeničko - dobojskog kantona: 94,22%, a najmanji u Bosansko - podrinjskom kantonu: 43%;
- Anketiranje je obuhvatilo 4.164 poslodavca, što je za 1.735 anketa više u odnosu na 2005. godinu, uz ukupan odziv od 70,54%, što je također povećanje za 15,6% u odnosu na prethodnu godinu;
- Prema vrsti organizacije, najviše su zastupljena društva sa ograničenom odgovornošću: 56,20%, a najmanje društva sa neograničenom solidarnom odgovornošću: 0,10%;
- Prema obliku vlasništva, najviše poslodavaca djeluje u privatnom sektoru: 66,86%, što je povećanje za 6,66% u odnosu na 2005. godinu, a najmanje u zadružnom sektoru: 0,41%, što je smanjenje za 0,29% u odnosu na prethodnu godinu;
- Anketirani poslodavci su u momentu osnivanja imali 76.364 radnika, od čega 26.756 žena ili 35,04%, a trenutno broje 193.917 radnika ili 49,98% od ukupnog broja registriranih radnika u Federaciji Bosne i Hercegovine, od čega 73.167 žena ili 37,73%, što je povećanje za 42.090 radnika u odnosu na 2005. godinu;
- 90,56% radnika je zaposleno na neodređeno vrijeme, što je smanjenje u odnosu na 2005. godinu za 1,94%, a 9,44% radnika je zaposleno na određeno vrijeme, što je povećanje za 2,04% u odnosu na prethodnu godinu;
- Poslodavci su iskazali ukupno 9.621 očekivanu potrebu za radnicima, od čega 6.697 ili 69,61% na neodređeno vrijeme, što je povećanje za 2.691 potrebu u odnosu na 2005. godinu, kao i 2.924 ili 30,39% očekivane potrebe na određeno vrijeme, što je također povećanje za 1.606 potreba u odnosu na posmatrani period;
- Najviše očekivanih potreba se odnosi na kvalificirane radnike (KV): 43,45%, što je povećanje za 5,18% u odnosu na posmatrani period, a najmanje na radnike niže stručne spreme (NSS): 0,71%;
- Prema vrsti pretežne djelatnosti najviše očekivanih potreba je iskazano u prerađivačkoj industriji: 37,51%, što je smanjenje za 5,49% u odnosu na prethodnu godinu, a najmanje u ribarstvu: 0,08%, dok privatna domaćinstva sa zaposlenim osobama i eksteritorijalne organizacije i tijela nisu imali potraživanja za radnicima;

- Prema broju i stepenu stručne spreme, najbrojnije potrebe su iskazane za sljedeća zanimanja:
  - Šivač (KV): 515,
  - Prodavač (KV): 422,
  - Zavarivač (KV): 230,
  - Stolar (KV): 225,
  - Radnik na utovaru i istovaru (NK): 203.
- Poslodavci su naveli ukupno 3.169 potreba za stručnom pripremom radnika pri novom zapošljavanju ili radi održavanja postojećeg nivoa zaposlenosti, od čega najviše za obuku u okviru radnog mjesta: 1.583 ili 49,95%, a najmanje za dokvalifikaciju i prekvalifikaciju: 459 ili 14,48%;
- Poslodavci su naveli ukupno 3.891 očekivanih viškova radnika, od čega 3.263 ili 83,86% na neodređeno vrijeme;
- Prema stručnoj spremi, najbrojniji očekivani viškovi se odnose na kvalificirane radnike (KV): 23,70%, što je smanjenje za 16,7% u odnosu na 2005. godinu;
- Prema broju i stepenu stručne spreme, najbrojniji viškovi su iskazani za sljedeća zanimanja:
  - Radnik na jednostavnim poslovima na postrojenju za preradu i obradu vode (PKV): 324
  - Metalurški tehničar za preradu i toplinsku obradu (VKV): 258
  - Vozač teškog traktora (KV): 151
  - Rudarski tehničar (SSS): 150
  - Drvodjelja (NK): 150

11. Prijedlozi, sugestije i preporuke poslodavaca

Analizom odgovora na pitanje - Da li biste željeli istaći nešto što nismo naveli, a bitno je za uslove privređivanja i obezbjeđivanja Vama potrebnih zaposlenika? - u okviru kojeg su poslodavci imali mogućnost da ponude određene prijedloge, sugestije i preporuke, naglašeno je, između ostalog, sljedeće:

- ✓ Siva ekonomija, naročito rad na crno, je označena kao najveća smetnja tržišnog razvoja;
- ✓ Kantonalna služba za zapošljavanje bi trebalo da osigura veću transparentnost u radu, naročito na planu informiranja o ponudi radne snage i posredovanja u zapošljavanju kroz obezbjeđenje odgovarajućeg stručnog kadra;
- ✓ Kantonalna služba za zapošljavanje bi trebalo da osigura veću transparentnost u smislu kvalitetnijeg informiranja o mjerama aktivne politike zapošljavanja koje se provode na terenu;
- ✓ Kantonalna služba za zapošljavanje bi trebalo da potakne izmjene i dopune određenih zakonskih odredbi, naročito na planu osiguravanja odgovarajućih poreskih olakšica;
- ✓ Osigurati potrebna sredstva za stručnu pripremu zaposlenih radnika, naročito u cilju održavanja postojećeg nivoa zaposlenosti;
- ✓ Osigurati kvalitetniji pristup poslodavcima u smislu češćeg posjećivanja i informiranja na terenu;

- ✓ Kantonalna služba za zapošljavanje bi trebalo da osigura namjenska kreditna sredstva za razvoj malog i srednjeg preduzetništva, kao i za proširenje postojećeg poslovanja.

12. Preporuke

- ❖ Provoditi ispitivanje tržišta rada u Bosni i Hercegovini na godišnjoj osnovi, po mogućnosti krajem godine;
- ❖ Uključiti zainteresirane socijalne partnere u ocjenu dobijenih rezultata u cilju verifikacije anketiranja i predlaganja odgovarajućih mjera aktivne politike zapošljavanja koje će doprinijeti unaprjeđenju tržišta rada i smanjenju stope nezaposlenosti;
- ❖ Analizirati postojeću bazu podataka o anketiranim poslodavcima i definirati „kritičnu masu“ poslodavaca spremnih na uspostavljanje aktivnije saradnje sa kantonalnim službama za zapošljavanje, po ugledu na „Klub 100“ u Danskoj;
- ❖ Imenovati, na kantonalnom nivou, osobu sa analitičkim vještinama odgovornu za analizu dobijenih rezultata ispitivanja, posebno u cilju prepoznavanja potrebnog stručnog kadra i direktnog posredovanja kod njihovog zapošljavanja, odnosno obezbjeđivanja odgovarajućeg profila radnika;
- ❖ Formirati stručno tijelo odgovorno za razmjenu informacija između Federalnog zavoda za zapošljavanje i Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, kao i za sagledavanje i rješavanje svih otvorenih pitanja, kao što su: usklađivanje nastavnih planova i programa sa postojećim ekonomskim trendovima u mjeri koliko je to moguće, kreiranje i usaglašavanje upisne politike u škole i na fakultete u skladu sa iskazanim potrebama tržišta rada i aktuelnom ponudom radne snage, itd;
- ❖ Formirati informativno-koordinaciono tijelo na federalnom nivou za razmjenu informacija o potrebama stručne pripreme radnika između Federalnog zavoda za zapošljavanje, poslodavaca i ovlaštenih institucija/ustanova/organizacija koje se bave obukom odraslih;
- ❖ Unaprijediti transparentnost u radu kantonalnih službi za zapošljavanje, posebno na planu informiranja poslodavaca o ponudi radne snage i planiranim mjerama aktivne politike zapošljavanja, te o mogućnostima posredovanja u zapošljavanju potrebnog kadra.

ISKUSTVA IZ OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA STRANACA

*(izlaganje sa Okruglog stola „Iskustva iz oblasti zapošljavanja stranaca“
održanog u Sarajevu 20.12.2006.)*

Pripremili: Snježana Borovčanin, izvršni direktor za posredovanje i zapošljavanje u
Zavodu za zapošljavanje Republike Srpske
Tanja Banduka, izvršni direktor za pravne i opšte poslove u Zavodu za
zapošljavanje Republike Srpske

I TRŽIŠTE RADA U REPUBLICI SRPSKOJ I NJEGOVA OSNOVNA OBILJEŽJA

Karakteristike tržišta rada

Poznato je da su Bosna i Hercegovina, odnosno Republika Srpska, u tranziciji i da nisu pošteđene mnogih problema koji prate ovaj složen proces. Bez obzira na svu težinu i složenost reformskog kursa, opredjeljeni smo da ostvarimo tržišno privređivanje i uređivanje društvenih odnosa na savremenim osnovama.

Posljedice tranzicionog procesa i reformi koje se provode u Republici Srpskoj najdirektnije se odražavaju na oblast tržišta rada, jer je zapošljavanje sastavni dio ukupnog razvojnog procesa i mjera ekonomske politike. Međutim, tržište rada kao nerazdvojni element tržišne privrede je specifično i ima posebne karakteristike, što se svakako ne može zanemariti.

Polazeći od toga da tržište rada predstavlja razmjenu rada između zainteresovanih aktera na određenom prostoru ili nivou, na tržištu rada susreću se ponuda i potražnja radne snage, odnosno ponuda i potražnja rada.

Specifičnost tržišta rada određuje rad kao jednu od osnovnih ljudskih vrijednosti, zbog čega je potrebno da tržište rada bude regulirano i organizirano tržište. Pored značajnog segmenta društvene regulative, tržište rada mora imati i svoju slobodu. Upravo iz navedenih razloga, tržište rada je najosjetljiviji dio procesa tranzicije.

Imajući u vidu dosta složeno ekonomsko stanje u Republici Srpskoj, kao i svu složenost nezaposlenosti, čiji problemi datiraju još od 1990. godine tržište rada u Republici Srpskoj karakterišu prilično nepovoljni parametri. Oni se prije svega ogledaju u:

- Visokoj stopi nezaposlenosti;
- Niskoj stopi potražnje, odnosno zapošljavanja u odnosu na iskazanu stopu nezaposlenosti;
- Neusklađenosti između zahtjeva poslodavaca i raspoloživog kadrovskog potencijala, odnosno tražilaca zaposlenja;
- Visokom udjelu stručne radne snage u ukupnoj ponudi nezaposlenih;
- Izraženoj suficitarnosti pojedinih zanimanja u dužem vremenskom periodu;
- Povećanju dužine čekanja na zaposlenje;
- Slaboj pokretljivosti radne snage;
- Visokom udjelu teško zapošljivih ciljnih grupa;
- Utjecaju sive ekonomije na legalne tokove privređivanja i radu na crno.

Polazeći od dosta složene situacije na tržištu rada, odnosno u skladu sa karakteristikama tržišta rada, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske definira mjere i programska opredjeljenja koja su pored materijalno – pravne zaštite nezaposlenih lica usmjereni na aktivnu politiku zapošljavanja, čiji je cilj smanjenje nezaposlenosti i povećanje zapošljavanja. Takođe, značajne aktivnosti Službe usmjerene su i na praćenje ukupnih kretanja na tržištu rada, pomoć u pronalaženju zaposlenja kao i osposobljavanje nezaposlenih za aktivno traženje zaposlenja. Različite mjere koje je preduzimao Zavod u proteklom četvorogodišnjem periodu imale su značajnog efekta u zapošljavanju različitih ciljnih grupa.

Navedene mjere su takođe zahtijevale značajnu modernizaciju i transformaciju Službe zapošljavanja, naravno u skladu sa zahtjevima i karakteristikama tržišta rada.

II ZAPOŠLJAVANJE STRANIH DRŽAVLJANA I LICA BEZ DRŽAVLJANSTVA

Zapošljavanje stranih državljana regulirano je Zakonom o zapošljavanju stranih državljana i lica bez državljanstva («Službeni glasnik Republike Srpske» broj: 97/04 i 96/05).

Prije iznošenja iskustava i stečenih saznanja u ovom domenu ukratko ćemo predstaviti uslove, postupak i način zapošljavanja stranaca koji su regulirani navedenim Zakonom.

Prema navedenim propisima, da bi poslodavac zaposlio stranca ili lice bez državljanstva, obavezan je podnijeti zahtjev nadležnoj filijali Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske prema svom sjedištu.

Uz zahtjev se podnosi:

- Rješenje nadležnog organa o registriranoj djelatnosti;
- Potvrda o registraciji (Izdatu od Ministarstva finansija – Poreske uprave, JIB);
- Odobrenje boravka;
- Opis poslova (radno mjesto) na kome se zapošljava stranac i vrstu stručne spreme koja se traži za obavljanje tog posla;
- Putna isprava;
- Dokaz o posjedovanju stručne spreme;
- Ljekarsko uvjerenje;
- Republička administrativna taksa u iznosu od 50,00 KM.

Po prijemu zahtjeva sa kompletnom dokumentacijom rukovodilac filijale za zapošljavanje u roku od 30 dana riješava zahtjev. Radna dozvola se može izdati najduže na vrijeme za koje je odobren boravak, a najčešće se izdaje na 6, odnosno 12 mjeseci. U smislu ovog Zakona strani ulagači nemaju obavezu pribavljanja radne dozvole, već odobrenje za rad dobijaju od Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.

Članom 5. Zakona o zapošljavanju stranih državljana i lica bez državljanstva regulirano je da filijala ne može izdati radnu dozvolu ako na evidenciji nezaposlenih u birou prema sjedištu poslodavca ima nezaposlenih lica koja ispunjavaju sve uslove tražene prijavom poslodavca.

Protiv rješenja kojim se odbija zahtjev za izdavanje radne dozvole u smislu člana 5. Zakona, poslodavac i radnik – stranac mogu izjaviti žalbu direktoru Zavoda u roku od 15 dana od dana prijema rješenja. U slučaju da drugostepeni organ odbije žalbu, poslodavac i radnik – stranac mogu pokrenuti upravni spor pred nadležnim okružnim sudom.

Pokazatelji i iskustva u zapošljavanju stranih državljana

Zavod za zapošljavanje Republike Srpske je u periodu od novembra 2004. do novembra 2006. godine izdao ukupno 843 radne dozvole.

U cilju jasnije prezentacije statističkih podataka u narednim tabelama dajemo pregled izdatih radnih dozvola po filijalama i kvalifikacionoj strukturi za period 2004. – 2006. godina.

**Tabela 1. PREGLED IZDATIH RADNIH DOZVOLA PO FILIJALAMA
ZA PERIOD 01.01.- 31.12.2005. god.**

Filijala	NK	PK	KV	SSS	VKV	VŠS	VSS	MR	DR	Ukupno
Banja Luka	3	2	10	33	2	4	74	4	5	137
Bijeljina	1	2	4	15	-	12	43	-	12	89
Doboj	1	1	1	6	-	5	26	-	-	40
Istočno Sarajevo	-	-	1	7	1	1	15	-	34	59
Prijedor	3			4		3	20		1	31
Trebinje	-	-	1	3	1	4	-	-	-	9
UKUPNO	8	5	17	68	4	29	178	4	52	365

**Tabela 2. PREGLED IZDATIH RADNIH DOZVOLA PO FILIJALAMA
ZA PERIOD 01.01.- 30.11.2006. god.**

Filijala	NK	PK	KV	SSS	VKV	VŠS	VSS	MR	DR	Ukupno
Banja Luka	4	-	7	27	1	7	57	8	9	120
Bijeljina	2	2	10	16	-	3	56	8	64	161
Doboj	2	-	3	5	-	5	37	-	2	54
Istočno Sarajevo	-	-	2	2	-	-	5	1	46	56
Prijedor	3	1	-	4	-	1	17	-	-	26
Trebinje	-	-	-	-	-	-	2	-	28	30
UKUPNO	11	3	22	54	1	16	174	17	149	447

- Dosadašnja iskustva pokazuju da se radne dozvole u većini slučajeva izdaju za strane državljane sa visokom stručnom spremom, uglavnom za deficitarna zanimanja. Prije svega se misli na dipl. farmaceute, dipl. veterinare, inženjere elektrotehnike sa posebnim znanjem kompjuterskih aplikacija, inženjere metalurgije i rudarstva, profesore stranih jezika, dipl.ekonomiste sa dopunskim znanjima.
- Radne dozvole izdaju se i za lica sa višom stručnom spremom, srednjom stručnom spremom, za visokokvalifikovane i kvalifikovane radnike ukoliko posjeduju posebna znanja i vještine navedene kao uslov za obavljanje poslova i zadataka radnog mjesta. Posebni zahtjevi radnog mjesta navode se u prijavi poslodavaca. Upravo ovi zahtjevi poslodavaca nekad se koriste radi zapošljavanja unaprijed određenog lica, pa se traži poznavanje kineskog, litvanskog jezika, ili pak posjedovanje više specifičnih znanja i vještina od strane jednog lica.
- Veliki broj radnih dozvola izdat je za univerzitetske profesore-predavače na fakultetima zbog nedostatka kadra u ovoj oblasti. Dosadašnja iskustva ukazuju da u ovom slučaju u najvećem broju nije riječ o klasičnom radnom odnosu, već o ugovornom radu, jer su ista u radnom odnosu u matičnoj državi gdje i ostvaruju prava po osnovu rada.
- Osim navedenog određen broj radnih dozvola izdat je i za rukovodna radna mjesta – direktori preduzeća, rukovodioci sektora, rukovodioci radnih jedinica. U ovim slučajevima riječ je o kadrovima koje strani ulagači angažuju iz matičnih zemalja.
- Najviše radnih dozvola izdato je za lica iz sljedećih zemalja: Srbija, Crna Gora, Hrvatska, Litvanija, Ukrajina, Slovačka, Makedonija, Kina, Ruska Federacija, itd.
- Kako smo već naveli radne dozvole se najviše izdaju za period od 6 i 12 mjeseci.

S obzirom na to da je Zavod za zapošljavanje Republike Srpske sa izdavanjem radnih dozvola počeo u novembru 2004.godine, realno je reći da stečena iskustva ne mogu dati sveobuhvatnu sliku o radu Službe u oblasti zapošljavanja stranaca, te se iz tog razloga nadamo da će ovaj skup umnogome doprinijeti da se pozitivna iskustva zemalja učesnica okruglog stola primjene i na ovim prostorima.

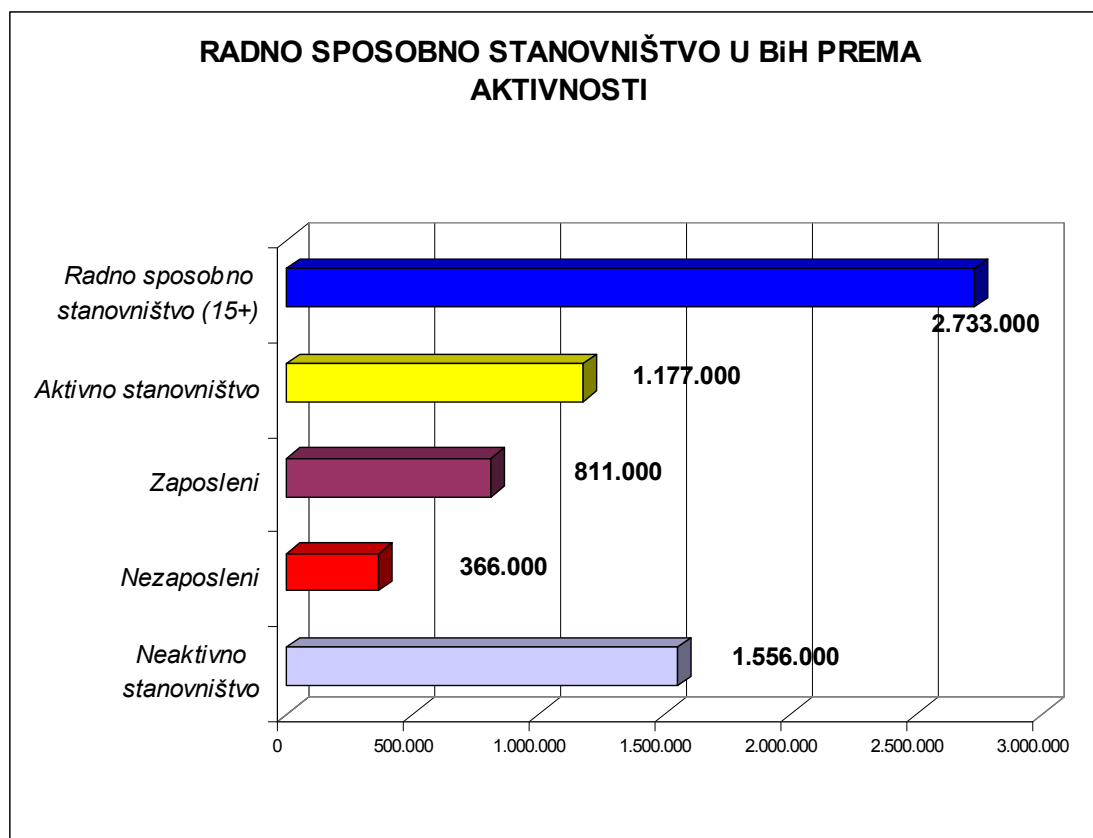

ANKETA O RADNOJ SNAZI

Pripremio: Siniša Veselinović, šef Grupe za domaće tržište rada

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine je, u saradnji sa Federalnim zavodom za statistiku i Republičkim zavodom za statistiku Republike Srpske, u aprilu 2006. provela Anketu o radnoj snazi. Uzorak za provođenje Ankete sastojao se od 10.000 domaćinstava na nivou Bosne i Hercegovine, od čega 5.943 domaćinstva za područje Federacije BiH, 3.457 domaćinstava za područje Republike Srpske i 600 domaćinstava za područje Brčko Distrikta BiH.

Anketom je utvrđeno da radnu snagu u BiH čine 811.000 zaposlenih, 366.000 nezaposlenih i 1.556.000 neaktivnih osoba.

Anketna stopa nezaposlenosti je značajno manja od registrirane i na nivou BiH iznosi 31,1%.

ANKETA O RADNOJ SNAZI - RADNO AKTIVNO STANOVNIŠTVO PREMA AKTIVNOSTI

	BiH	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko Distrikt BiH
Stopa aktivnosti (%)	43,1	43,1	43,3	37,6
Stopa zaposlenosti (%)	29,7	29,1	30,9	23,7
Stopa nezaposlenosti (%)	31,1	32,4	28,5	37,1

Prema ovoj Anketi, struktura nezaposlenih po spolu je 58,7% muškaraca i 41,3% žena. Starosna struktura nezaposlenosti pokazuje da najviše nezaposlenih osoba pripada najaktivnijoj skupini (25-49 godina starosti), 28,1% su mladi (15-24 godine), a preostalih 9,7% su lica starija od 50 godina.

Najveći broj nezaposlenih osoba traži posao duže od dvije godine (75,1%), dok najmanju grupu čine nezaposleni koji traže posao do maksimalno 5 mjeseci (5,6%).

AKTIVNOST STANOVNIŠTVA PREMA STAROSTI I SPOLU U BiH

	Stopa aktivnosti	Stopa zaposlenosti	Stopa nezaposlenosti
Ukupno	43,1	29,7	31,1
15-24	33,4	12,6	62,3
25-49	66,0	46,5	29,5
50-64	36,6	30,6	16,4
65 +	5,6	5,5	2,1
15-64	51,3	35,0	31,8

STATISTIČKI PREGLED

Pripremio: Siniša Veselinović, šef Grupe za domaće tržište rada

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH, u Bosni i Hercegovini sa danom **31.12.2006.** godine na evidencijama je prijavljeno **524.839** nezaposlenih lica, što u odnosu na stanje **31.12.2005. (508.039)** predstavlja povećanje za **16.800 lica** ili **3,31%**.

Od ukupnog broja lica koja traže zaposlenje, njih **246.881** ili **47,04%** su žene. Prvi put zaposlenje traži **134.829 žena** ili **54,61%** od ukupno registriranih nezaposlenih žena.

Kvalifikaciona struktura evidentiranih nezaposlenih lica sa 31.12.2006. godine bila je:

- ✓ VSS 9.984 ili 1,90%,
- ✓ VŠS 7.877 ili 1,50%,
- ✓ SSS 120.749 ili 23,00%,
- ✓ NSS 2.366 ili 0,45%,
- ✓ VKV 5.079 ili 0,97%,
- ✓ KV 193.472 ili 36,86%,
- ✓ PKV 15.238 ili 2,90%,
- ✓ NKV 170.074 ili 32,40%.

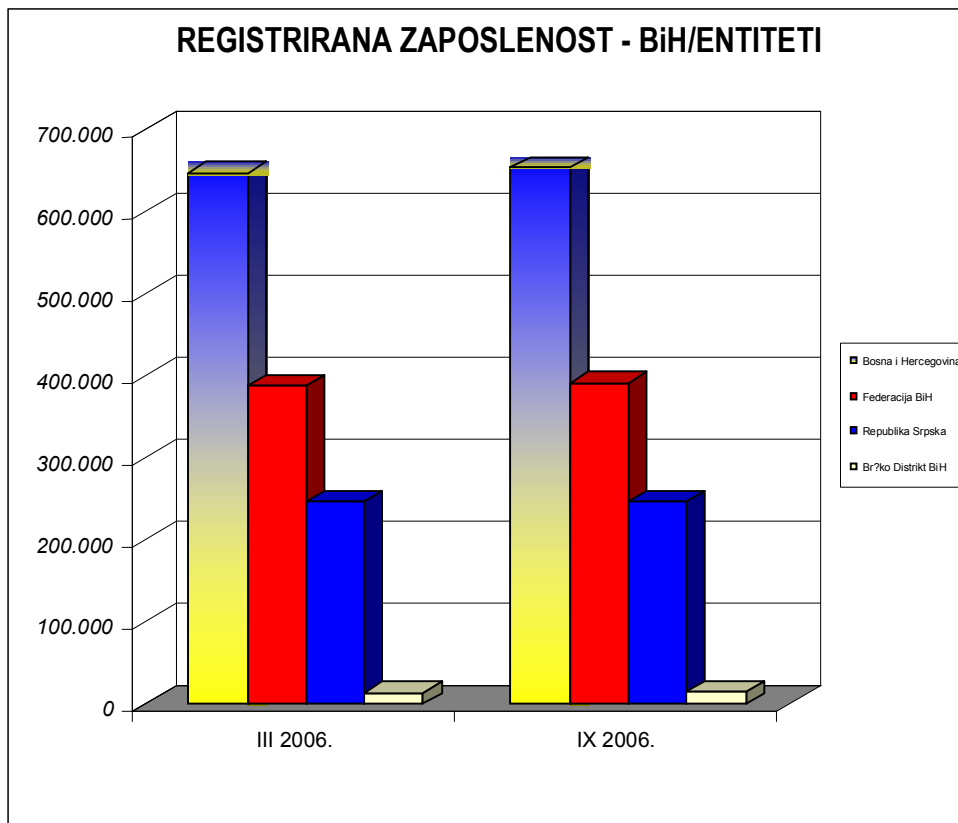
Broj lica koja prvi put traže posao na kraju posmatranog perioda iznosi **246.881** ili **49,64%** od ukupnog broja nezaposlenih u Bosni i Hercegovini.

U 2006. godini, sa evidencija Federalnog zavoda za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH zaposleno je ukupno **59.877** lica, što u odnosu na 2005. godinu (47.890) predstavlja povećanje za **11.987** lica ili **25,03%**.

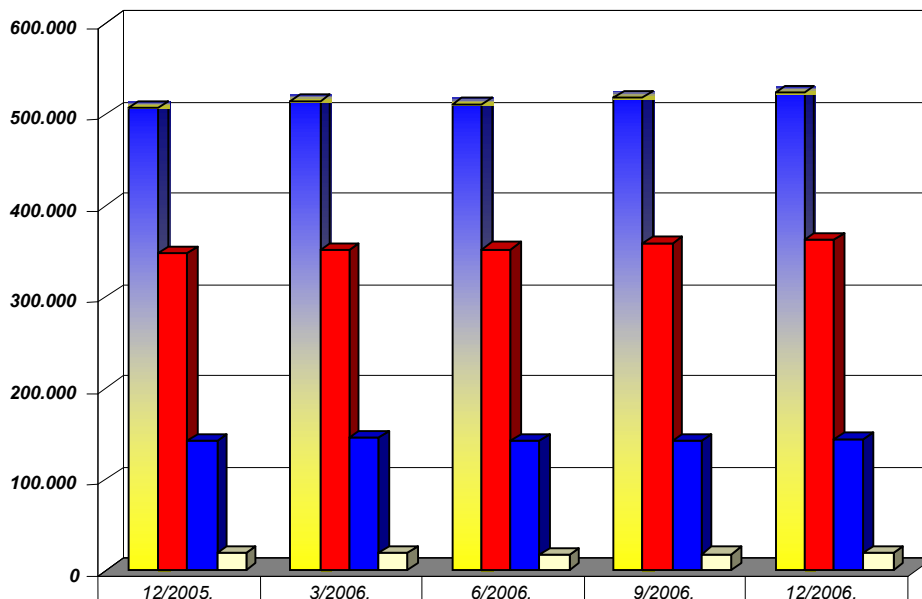
U skladu sa važećim entitetskim zakonima i zakonom Brčko Distrikta BiH, u decembru novčanu naknadu koristilo je **8.453 lica** ili **1,61%** od ukupnog broja registriranih nezaposlenih lica. Pravo na zdravstvenu zaštitu ostvarilo je **335.398** lica ili **63,90%** od ukupno registrirane nezaposlenosti u BiH.

TABELA 1.
Zbirni izvještaj
Pregled registrirane zaposlenosti – BiH /entiteti

Aplikacija – obilježja	Registrirana zaposlenost		
	III 2006.	IX 2006.	Indeks IX 2006. / III 2006.
Bosna i Hercegovina	647.646	662.481	102,29
Federacija BiH	386.999	391.498	101,16
Republika Srpska	247.343	257.110	103,95
Brčko Distrikt BiH	13.304	13.873	104,28

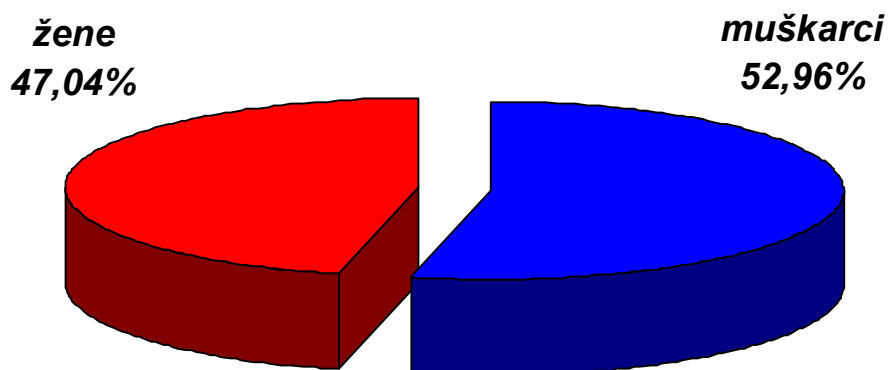

REGISTRIRANA NEZAPOSLENOST U BOSNI I HERCEGOVINI

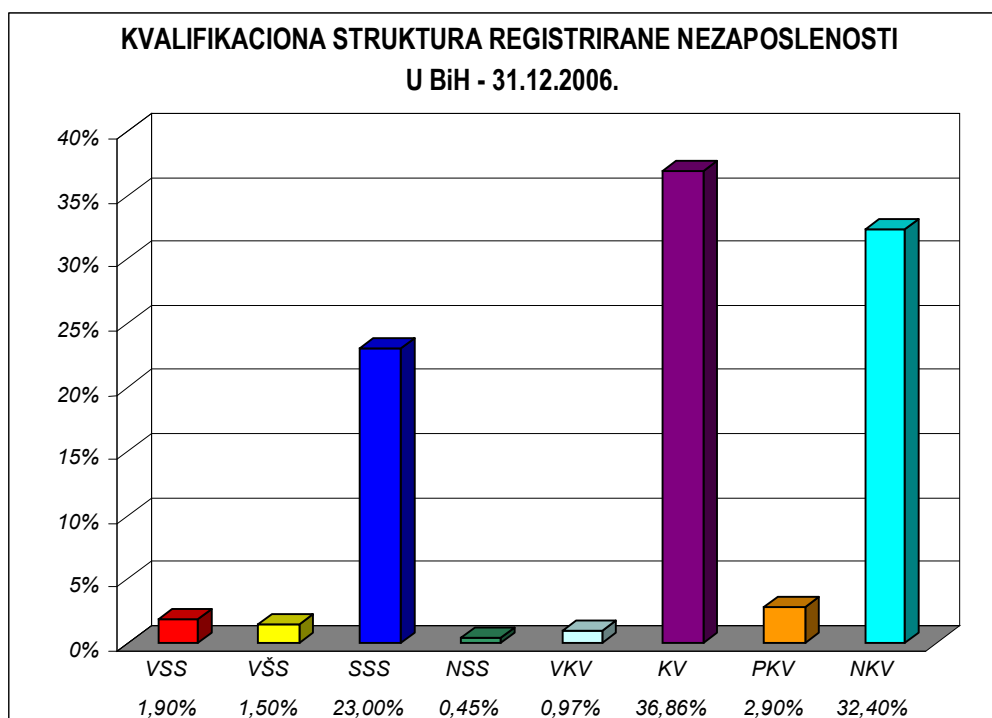
■ Bosna i Hercegovina	508.039	515.084	511.813	518.471	524.839
■ Federacija BiH	347.478	351.367	352.193	359.177	362.368
■ Republika Srpska	142.331	145.331	142.252	141.348	144.106
■ Brčko Distrikt BiH	18.230	18.386	17.368	17.946	18.365

STRUKTURA REGISTRIRANE NEZAPOSLENOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI PO SPOLU - 31.12.2006.

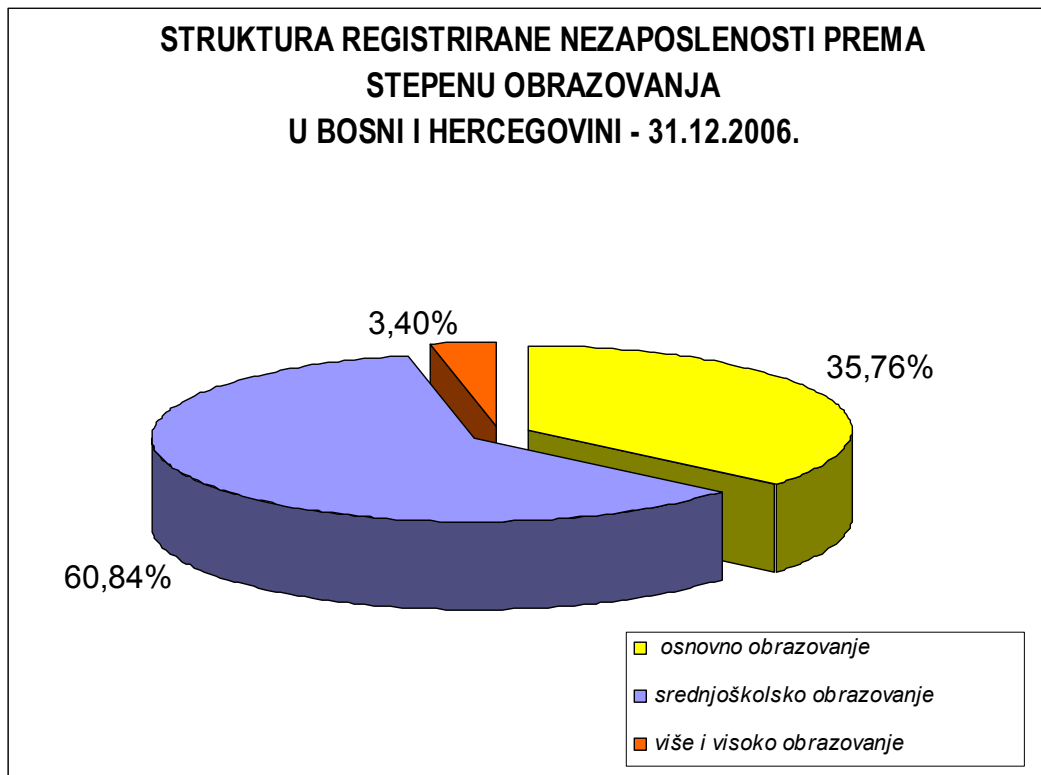
TABELA 2.
Kvalifikaciona struktura nezaposlenih lica sa 31.12.2006.
BiH / entiteti

Red. broj	Aplikacija-obilježja	Ukupno BiH	%	Federacija BiH	%	Republika Srpska	%	Brčko Distrikt BiH	%
1	VSS svega	9.984	1,90%	7.029	1,94%	2.735	1,90%	220	1,20%
	žene	5.857	2,37%	4.180	2,42%	1.555	2,39%	122	1,30%
2	VŠS svega	7.877	1,50%	4.943	1,36%	2.722	1,89%	212	1,15%
	žene	4.635	1,88%	3.059	1,77%	1.458	2,25%	118	1,25%
3	SSS svega	120.749	23,01%	82.421	22,75%	34.944	24,25%	3.384	18,43%
	žene	73.189	29,65%	49.734	28,82%	21.407	32,97%	2.048	21,78%
4	NSS svega	2.366	0,45%	1.039	0,29%	1.327	0,92%	0	0,00%
	žene	1.617	0,65%	967	0,56%	650	1,00%	0	0,00%
5	VKV svega	5.079	0,97%	2.818	0,78%	2.171	1,51%	90	0,49%
	žene	580	0,23%	318	0,18%	252	0,39%	10	0,11%
6	KV svega	193.472	36,86%	133.283	36,78%	55.272	38,36%	4.917	26,77%
	žene	73.018	29,58%	50.748	29,41%	20.340	31,33%	1.930	20,52%
7	PKV svega	15.238	2,90%	11.668	3,22%	3.097	2,15%	473	2,58%
	žene	5.947	2,41%	4.188	2,43%	1.516	2,33%	243	2,58%
8	NKV svega	170.074	32,40%	119.167	32,89%	41.838	29,03%	9.069	49,38%
	žene	82.039	33,23%	59.355	34,40%	17.751	27,34%	4.933	52,46%
9	Ukupno: svega	524.839	100%	362.368	100%	144.106	100%	18.365	100%
	žene	246.881	47,04%	172.549	47,62%	64.928	45,06%	9.404	51,21%

TABELA 3.
*Struktura registrirane nezaposlenosti po stepenu obrazovanja
 BiH/entiteti*

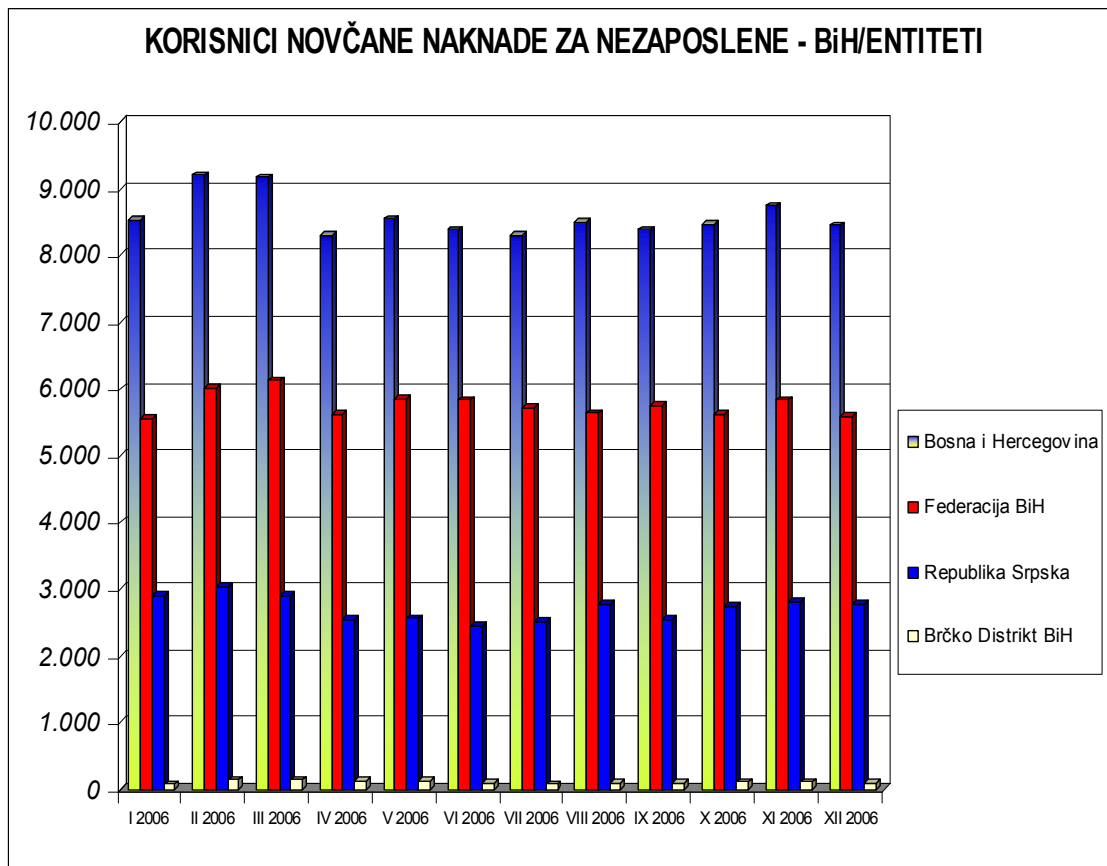
Aplikacija - obilježja	Bosna i Hercegovina				Indeks XII 2006/ III 2006.
	III 2006	VI 2006	IX 2006	XII 2006	
Ukupno	515.084	511.813	518.471	524.839	103,31
osnovno obrazovanje	186.616	184.920	183.300	187.678	100,57
srednjoškolsko obrazovanje	312.049	310.396	317.292	319.300	102,33
više i visoko obrazovanje	16.419	16.947	17.879	17.861	108,78

TABELA 4.

*Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih u BiH - korisnici novčane naknade
BiH/entiteti*

Aplikacija - obilježja	Korisnici novčane naknade				Indeks XII 2006/ III 2006.
	III 2006	VI 2006	IX 2006	XII 2006	
Bosna i Hercegovina	9.174	8.382	8.383	8.453	92,14
<i>Federacija BiH</i>	<i>6.125</i>	<i>5.841</i>	<i>5.745</i>	<i>5.587</i>	<i>91,21</i>
<i>Republika Srpska</i>	<i>2.914</i>	<i>2.443</i>	<i>2.546</i>	<i>2.778</i>	<i>95,33</i>
<i>Brčko Distrikt BiH</i>	<i>135</i>	<i>98</i>	<i>92</i>	<i>88</i>	<i>65,19</i>

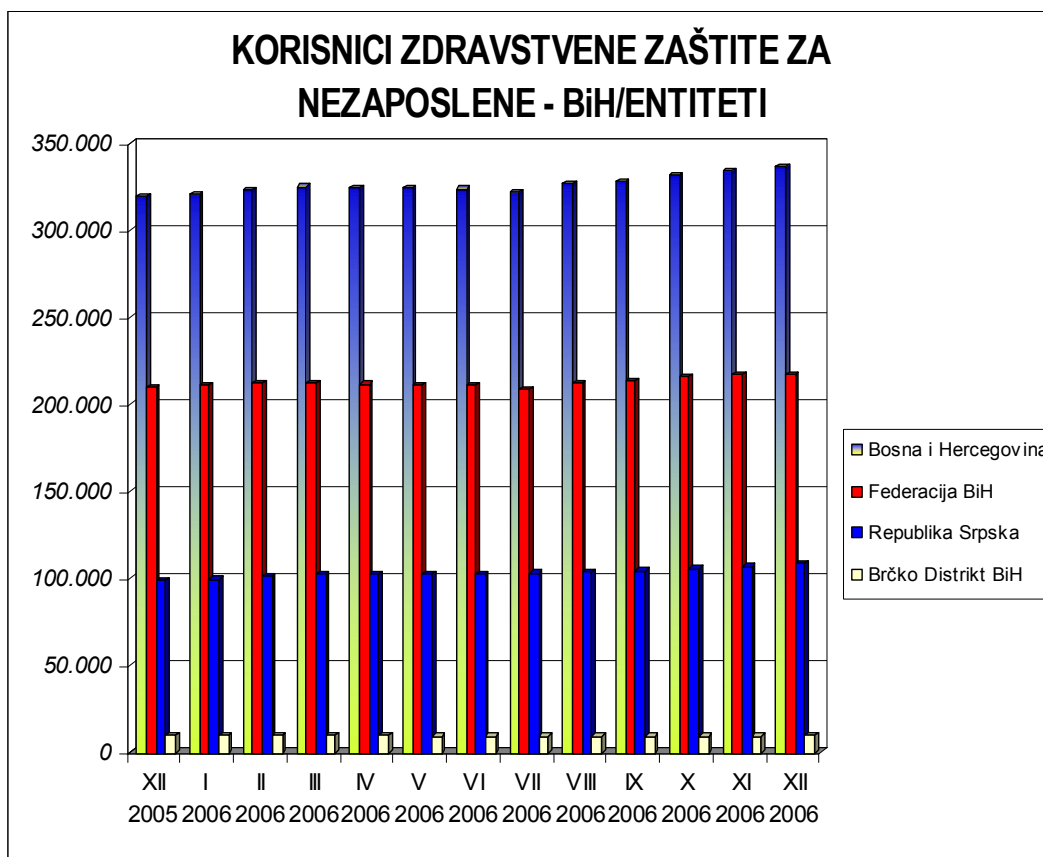

TABELA 5.

*Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih - korisnici zdravstvenog osiguranja
BiH/entiteti*

Aplikacija - obilježja	Korisnici zdravstvenog osiguranja				Indeks Indeks XII 2006/ III 2006.
	III 2006	VI 2006	IX 2006	XII 2006	
Bosna i Hercegovina	324.568	323.317	327.657	335.298	103,31
<i>Federacija BiH</i>	<i>212.121</i>	<i>210.858</i>	<i>213.298</i>	<i>216.780</i>	<i>102,20</i>
<i>Republika Srpska</i>	<i>102.325</i>	<i>102.772</i>	<i>104.588</i>	<i>108.713</i>	<i>106,24</i>
<i>Brčko Distrikt BiH</i>	<i>10.122</i>	<i>9.687</i>	<i>9.771</i>	<i>9.905</i>	<i>97,86</i>

IZVORI PODATAKA I METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori podataka koji se koriste u izradi Biltena su: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku, Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH.

OBJAŠNJENJE ZNAKOVA I POJMOVA

- **Nezaposlena lica** su lica bez zaposlenja koja su sposobna za rad, starosne dobi od 15 do 65 godina i koja su evidentirana u biroima neke od službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.
- **Lica koja prvi put traže zaposlenje** su evidentirana lica u biroima neke od službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini koja ranije nisu bila u radnom odnosu.
- **Nezaposlena lica zbog prestanka rada organizacija i poslodavaca** su evidentirana lica u biroima neke od službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini, a ostala su bez posla zbog prestanka rada organizacija i poslodavaca.
- **Korisnici novčane naknade** su nezaposlena lica evidentirana u općinskim biroima neke od službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini koja su prema odredbama Zakona ostvarila ovo pravo.
- **Novoprijavljena lica koja prvi put traže zaposlenje** su lica koja se opštinskim biroima neke od službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini prijavljuju prvi put radi zaposlenja.
- **Zaposleni sa evidencija službi za zapošljavanje** su lica koja su se zaposlila u zemlji i inostranstvu tokom izvještajnog mjeseca, a bila su evidentirana u službama.
- **Potrebe za radnicima** predstavljaju broj traženih radnika i pripravnika za nepopunjena i novootvorena radna mjesta koje organizacije i poslodavci prijavljuju u biroima neke od službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.
- **Realizirane prijave o potrebama za radnicima** predstavljaju broj zaposlenih radnika i pripravnika prema izvještaju o zasnivanju radnog odnosa, koje poslodavci dostavljaju u biroima neke od službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.

SKRAĆENICE

NKV	nekvalifikovani radnik	NSS	niža stručna sprema
PKV	polukvalifikovani radnik	SSS	srednja stručna sprema
KV	kvalifikovani radnik	VŠS	viša školska sprema
VKV	visoko kvalifikovani radnik	VSS	visoka stručna sprema

ZNAKOVI

-	nema pojave	...	ne raspolaže se podacima
*	ispravljen podatak	( )	procijenjen podatak
θ	prosjeak	1)	oznaka za napomenu